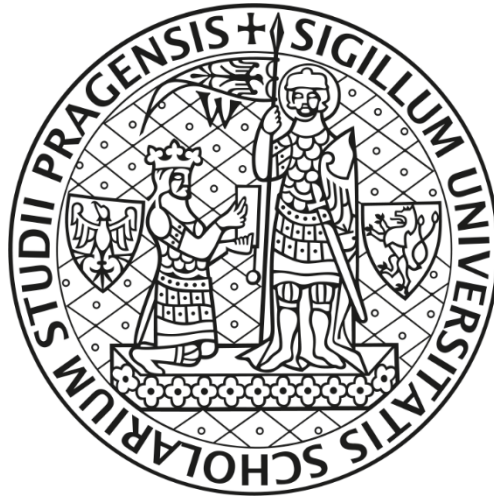

UNIVERZITA KARLOVA

Fakulta humanitních studií

Bakalářská práce

Analýza zobrazení fenoménu "coming out" v rámci festivalu Prague Pride

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Kolářová, Ph.D.

Autor: Pavel Brestovanský

Praha 2017

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Kateřině Kolářová, Ph.D. za velice vstřícný přístup, cenné rady a komentáře, konzultace a především trpělivost. Chtěl bych také poděkovat své rodině a přátelům za podporu.

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 25. 6. 2017

.....

podpis

Obsah

Anotace	5
Úvod	6
(Sexuální) identita jako historicky proměnlivá entita.....	7
„Heterosexualita jako norma“	15
Cesta za přijetím homosexuality, vznik komunit a G a L aktivismu.....	22
Situace u nás	28
Metodologie.....	34
Coming out jako nutnost pro spokojený život.....	36
Coming out jako životní komplikace	46
Coming out jako služba pro LGBTQIA+ komunitu.....	60
Prague Pride jako platforma úspěšně „vyoutovaných“ lidí	64
Závěr	70
Zdroje	72

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou sexuálních a genderových identit a spadá pod disciplínu zvanou queer studia. Práce má svou teoretickou a praktickou část. Teoretická část práce se zaměřuje na složitost historických debat mezi osobami „stejného pohlaví“, na tzv. povinnou heterosexuálnost a na to, jak byla homosexualita konstruována jako odchylka od normy. Další kapitoly řeší snahy o přijetí homosexuality, vznik komunit a G/L aktivismus. Praktická část práce je zaměřena na problematiku prezentace „coming outu“ během festivalu Prague Pride. Na základě analýzy dokumentů (tiskových zpráv, rozhovorů s pořadateli, propagačních materiálů festivalu) se snažím popsat, jak je „coming out“ koncipován vedením festivalu.

Klíčová slova: Prague Pride, LGBTQIA+, coming out, gender, heteronormativita, jinakost, identita, sexualita, komunita

The bachelor thesis deals with the issue of sexual and gender identity and it is a part of the discipline called queer studies. The thesis is divided into a theoretical and practical parts. The theoretical part is focused on the complexity of historical debates among same sex individuals, so called obligatory heterosexuality, and on the reflection of homosexuality as a deviation. The following chapters deal with the efforts of acceptance of homosexuality, the establishment of communities, and G/L activism. The practical part of the thesis is focused on the issue of the presentation of „coming out“ during the Prague Pride festival. The description of the concept of "coming out" by the festival's authorities is based on the analysis of the documents (press releases, online interviews with the organizers, promotional materials of the festival).

Key words: Prague Pride, LGBTQIA+, coming out, gender, heteronormativity, otherness, identity, sexuality, community

Úvod

Hlavním tématem této práce je proces zvaný „coming out“, a snaha zachytit jak je „coming out“ prezentován v rámci festivalu Prague Pride. Toto téma jsem si vybral z toho důvodu, že se jedná o téma, které je v dnešní době aktuální. Z LGBTQIA+¹ problematiky se v současné době dále například projednává možnost stejnopohlavních manželství či svoboda ve změně pohlaví, bez nutné sterilizace jedince. Názory na problematiku „coming outu“ jako takového, jsou v mém okolí poměrně odlišné a zajímalo mě, jak „coming out“ pojímá festival Prague Pride, který je koncipován jako největší LGBTQIA+¹ akce v České republice. Termín „coming out“ označuje proces postupného hledání a uvědomování si vlastní sexuality, které vyvrcholí tím, že člověk svou sexuální orientaci pojmenuje, tím ji do určité míry přijme a sdělí svému nejbližšímu okolí (Smetáčková, Braun, 2009, s. 22). Tento výklad coming outu například nezahrnuje transgenderové identity a zaměřuje se striktně na *přijmutí* sexuální orientaci.

V teoretické části své bakalářské práce nejprve přibližuji, jak se vyvíjí chápání „stejnopohlavních“ identit z hlediska historického vývoje a upozorňuji na složitost vztahů osob „stejného pohlaví“. Považuji za zásadní zmínit vznik termínů „homosexuální“ a „heterosexuální“ a vývoj heterosexuality, jako normy. Právě působící normativ je jevem, který členy a členky LGBTQIA+ komunity ke „coming outu“ nutí. *Coming out* (jakožto přijmutí a veřejné přiznání) heterosexuální orientace či cisgenderové identity není v naší společnosti potřeba. Dále zmiňuji vliv sexuologie a medicíny, jakožto věd, které přispěly k vytvoření kategorie heterosexuality, jako té „zdravé“ sexuality a „homosexuality“ jako té „druhé“ (Kolářová, 2011, s. 270). Zabývám se také vznikem komunit a jejich vlivem na „sebe-identifikaci“ svých členů a členek. V praktické části se snažím nahlédnout na problematiku „coming outu“ v rámci festivalové propagace Prague Pride. Snažím se pochopit, jak chápou „coming out“ samotní pořadatelé festivalu, jakých „identit“ se tento *proces* týká, jak s „coming outem“ pořadatelé zacházejí a jakým způsobem tento *proces* zahrnují do svých tiskových zpráv, video-spotů či jiných propagačních materiálů.

---

¹ Lesbické, gay, bisexuální, transgender, queer/questioning, intersexuální a asexuální

Teoretická část

1. kapitola

(Sexuální) identita jako historicky proměnlivá entita

V knize *Vytoužená minulost – Dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost* (2001) nastiňuje Leila J. Rupp problematiku sebepojetí osob, které touží po osobách stejného pohlaví. Stejným tématem se zabývá i moje práce. Rupp tvrdí, že to, jak sami sebe ne-heterosexuální lidé vnímají, ale i to, jak jsou vnímáni svým okolím, je dáno dobou, přičemž se toto pojetí mění v prostoru a čase. Rupp knihu otevírá příběhem své tety Leily, která žila se ženou jménem Diantha. Rupp říká, tyto dvě ženy se „chovaly jako normální pár“, ale zároveň „ne všichni okolo nich jejich vztah uznávaly jako partnerský“ (Rupp, 2001, s. 11). Tímto příběhem Rupp poukazuje na problematiku „vztahů osob stejného pohlaví“ a na složitost chápání „identit“ lidí, žijících ve „stejnopohlavních“ vztazích. Rupp, která je narozena roku 1950, uvádí, že za svou tetou Leilou a její ženou Diantou jezdili do New Jersey každé léto na prázdniny. Svou tetu popisuje jako značně konzervativní dámu, kterou její okolí považovalo za „starou pannu“. (Rupp, 2001, s. 11) Rupp si není jistá tím, zda může vůbec svou tetu nazvat lesbou, protože, přestože si vybrala za životní partnerku ženu, Dianthu; nikdy by tuto identitu nepřijala za vlastní, i když se nacházíme v druhé polovině 20. století. Rupp doslova říká, „má nejistota nad tím, zda mohu takovou ženu nazvat lesbou, ilustruje složitost historických debat o podstatě sexuality mezi osobami stejného pohlaví (Rupp, 2001, s. 12).

Historicitou identit „stejnopohlavních“ osob se zabývá například Pavel Himl. Himl uvádí, že sexuální styky a vlastně také pevné emocionální vazby u osob stejného pohlaví existovaly pravděpodobně vždy, homosexualita jako slovo, vyjádření identity, koncept či představa oproti tomu nikoli (2013, s. 24). Ve zkoumání dějin homosexuality se profitovaly dva metodologické koncepty sociálních věd, které, jak Himl dále uvádí, nejsou protikladnými přístupy, ale spíše dvěma směry možného nahlížení na sociální jevy v minulosti. Prvním takovým konceptem, který Himl zmiňuje, je esencialistický přístup, podle kterého náklonnost k témuž pohlaví a z ní vycházející stejnopohlavní

jednání existovaly ve všech epochách, společnostech a kulturách. Podle něj se neliší „sodomita“ z období středověku, „invertovaný“ z konce 19. století a „gay“ z konce 20. století, měnily se pouze podmínky, které této identitě umožňovaly různou artikulaci, případně jí v ní zabraňovaly, nebo tuto identitu či jejího nositele potlačovaly (Himl, 2013, s. 26). Esencialismus chápe homosexualitu jako něco neměnného a daného (a nikoli konstruovaného, resp. zvoleného) a zabraňuje snahám o její „vyléčení“ či odstranění jakožto společensky nechtěné a často slouží také jako zdroj odůvodnění při pokusech o následnou emancipaci („to, jak jsme byli utlačováni v minulosti, ospravedlňuje nyní naše současné požadavky“) (Himl, 2013, s. 27).

Druhým zmíněným konceptem nahlížení na dějiny homosexuality je konstruktivistický přístup neboli sociální konstruktivismus, který klade důraz na společenskou a kulturní podmíněnost („udělanost“) homosexuality, tedy na souhrnné představy o tom, co znamená být přitahován osobou stejného pohlaví. Z hlediska sociálního konstruktivismu je identita jedince sociálně utvářena, a to například výchovou, komunikací a kulturou (Himl, 2013, s. 27).

V této práci se opírám právě o konstruktivistický přístup. Zajímá mě historická a společenská podmíněnost vyjádření sexuálních identit, normativnost spojená s pojmenováním a přihlašování se ke specifickým a jasně definovatelným „identitám“. Zajímá mě, jakým způsobem ovlivňuje kultura a *okolní svět* chápání „identit“ jedinců.

Jak upozorňuje Rupp (2001, s. 16) jako pojmenování pro označení přitažlivosti k osobám stejného pohlaví byla „homosexualita“ poprvé veřejně použita v roce 1869. Termín použil maďarský spisovatel, novinář a bibliograf Karl Maria Kertbeny ve dvojici v Lipsku anonymně publikovaných traktátů proti tehdejší pruské legislativě (Feray, Manfred, 1990). Termín „homosexualita“ poté převzali sexuologové jako např. Gustav Jäger, Richard von Krafft-Ebing či Magnus Hirschfeld, kteří tak pomohli k využívání termínu ve vědeckém i běžném prostředí a přispěli k jeho „zpopularizování“ (Dokulilová, 2006, s. 8). Pojem se tak stal součástí expertního vědění o sexualitě. Lze tedy konstatovat, že termín „homosexualita“ vznikl relativně „nedávno“. Jeho kategorizace a poměrně rychle stoupající popularita mohly představovat složitost a „zmatek“ nejen pro „většinovou“ společnost, ale i pro osoby toužící po partnerech či partnerkách „stejného pohlaví“.

Podle Rupp (2001, s. 16) vznikl výraz „heterosexuál“ stejně jako výraz „homosexuál“ jako osoba definovaná touhou a sexuálním chováním na konci 19. století. První použití tohoto termínu ve Spojených státech dokonce znamenalo „projev abnormálně intenzivní sexuální žádosti“ (Rupp, 2001, s. 16). V závěru 20. století přestává být „homosexualita“ chápána jako kolektivní, redukující a medicínsky konotované pojmenování pro sexuality a životní koncepty. Zásadní je to, že v současné euroamerické společnosti je identitě jednotlivce přikládána nadměrně velká důležitost. Jedinec má doslova „svou sexualitu“, jako by ji vlastnil, mohl s ní disponovat a s pocitem oprávněnosti ji přenášel na ostatní epochy, společnosti a další jedince (Himl, 2013, s. 25, srov. také Foucault). Rupp považuje za velice zásadní si uvědomit, že sexualita není pevně daným a neměnným prvkem lidského chování a charakteru a rozhodně není prvkem, jenž by byl v různých oblastech světa a v různých historických epochách provozován, chápán a popisován stejně (Rupp, 2001, s. 17). Himl i Rupp vycházejí z foucaultovského myšlení, které říká, že mluvit o „homosexualitě“ jakožto neměnnému rysu člověka či lidské psychiky bylo umožněno mimo jiné tím, že mravní posuzování lidského chování a jednání začalo především v osvícenství emancipovat od církevní normativity a rovněž se vznikem nových disciplín, které se nejdříve zabývali lidskou psychikou (psychiatrie) a o něco později přímo sexualitou, jakožto aspektem lidského zdraví (sexuologie) (Foucault 1990, srov. Himl, 2013, s. 27).

Michel Foucault tvrdí, že diskurs sexuality prošel výraznou změnou na konci 18. a v průběhu 19. století. Moderní člověk je, jak se domnívá, v první řadě *homosexuálem* (či *heterosexuálem*) a tato „kvalita“ udává veškeré jeho další charakteristiky. Sexuologie jednotlivé „jevy“ hodnotí, kategorizuje a vytváří z nich systém, který se vztahuje k fungování jedince ve společnosti. Těmito *jevy* se rozumí určité „správné“ či „jiné“ chování, které je sexuologií popisováno a kategorizováno a následně očekáváno od jedince ve společnosti. Toto téma bude v práci ještě více přiblíženo. Sexualita se nyní stala „skrytou pravdou“ o lidech coby sociálních bytostech a v jejím tzv. získávání neboli „doznávání“ tkví její mocenský potenciál. Na první pohled „osvobozující přijetí sebe samotného“ je vlastně podřízení se vědecké sexuologické kategorizaci se všemi z toho vycházejícími mravní nároky. Himl poukazuje na to, že teze o moderním definování „homosexuála“, se setkala

s nesouhlasem, především u esencialisticky založených vědců a vědkyň, kteří se snažili doložit komplexní homosexuální identitu, vazby, vztahy a (sub)kulturu i v epochách předmoderních (tedy od antiky po raný novověk)(Himl, 2013, s. 28). Právě *proces*, který je dnes známý jako coming out, odkazuje k ustálené binaritě a hierarchii mezi pojmy *heterosexualita* a *homosexualita*. Během procesu coming outu jedinec přijímá a „přiznává“ veřejnému okolí svou neheterosexuální orientaci. Zároveň tak nevědomě přijímá určitý soubor *vlastností* či charakteristik, které jsou společností stereotypně očekávány od jedince *nově* vzniklé „identity“. Dochází tak i k záměně prostoru psychické „identity“ s „identitou“ sexuální. Coming out funguje jako proces, během kterého se jedinec zařazuje do „většinové“ společnosti už jako více „normální“, protože se stává „pojmenovaným“ nicméně nejprve potřebuje uznání oné „normálnějšího“ entity, tedy „heterosexuální“ většiny.

Problematikou *coming outu* ve smyslu přijímání, chápání a především realizování prostoru „vlastní identity“ se zabývá i text Kateřiny Kolářové. Kolářová v textu zabývající se *seberealizací* „identit“ Katherine Bradley (1846-1914) a Edith Cooper (1862-1913), které na konci 80. let 19 století vystupovaly pod společným pseudonymem *Michael Field*, uvádí, že pokud chceme uvažovat o vztahu mezi touhou/sexualitou a textualitou, musíme vykročit z binárního pojetí mezi tím, co je „vyřčeno“ a tím, co je „umlčeno“ (2007, s. 408). Společné a vyřčené „my“, které představuje pseudonymní označení, je konstruktem, který „ženám“ umožňoval jejich *sebe-inscenaci*. „Transgenderový pseudonym umožňoval Michaelu Fieldovi, aby se výrazně vymezoval(y) vůči genderovým normám viktoriánské společnosti“ (Kolářová, 2007, s. 415). Edith Cooper se ve svých denících identifikuje svou *sexualitu* s americkým historikem umění Bernardem Berensonem. „Jedná se tedy o sexualitu určenou vztahem „muž“ a „žena“, tj. sexualitu dnes pojmenovanou, jako *heterosexuální*“ (s. 416). Cooper se stává „ženou“ díky inscenaci vztahu s Berensonem a „erotický“ vztah s Bradley její identitu jako „ženy“ zpochybňuje – proto vystupuje s pseudonymem „my“, který představuje nedělitelnost páru. Kolářová upozorňuje na to, že strategie, kterou Cooper konstruuje svůj gender, odkazuje ke konceptu genderu, který je založen na heteronormativní vazbě tím, jaké má subjekt touhy a napovídá o rodícím se binárním uskupení mezi normativní „heterosexualitou“ a *odvrženou* „homosexualitou“, které je součástí heteronormativní morfologie moderního

genderového řádu (s. 420). Rozdíl skutečností „vyřčených“ a skutečností „umlčených“ je pro tuto práci zcela zásadní. *Coming out* jakožto proces přijmutí a vyřčení „určité identity“ jedincem může být také bezpodmínečně odkázán na to, jakou škálu sexuálních či genderových „identit“ mu/jí společnost umožňuje „přijmout“.

Teta Leily Rupp neměla pravděpodobně potřebu kategorizovat sebe samu pomocí svého osobního, milostného či sexuálního života. S termínem „homosexuální“ se identifikovat mohla, protože již existoval, jak konstatuje Leila Rupp, pravděpodobně se k němu vztahuje skrze jeho odmítnutí. Proto se i Rupp se ve své knize vyhýbá termínům „gay“, „lesba“ a dokonce i „homosexuál“ k označení osob, jež milovali, toužili a žili s osobami „stejného pohlaví“, nežili-li v době, kdy byly tyto kategorie definovány a užívány. Obsáhlou škálu tužeb, citů a chování nahrazuje výrazem „láska a sexualita mezi osobami stejného pohlaví“ (Rupp, 2001, s. 16).

Věra Sokolová v textu o ne-heterosexuálním chování v období normalizačního Československa uvádí, že v textu používá mnoho termínů, které se vztahují k sexuálním identitám (2015, s. 243). Jsou to konkrétně termíny: *neheterosexuální, homosexuální, našinec, náš člověk, gay, lesba a teplý*. Tyto termíny představovaly pojmenování „identit“ jedinců v období, o kterém Sokolová hovoří, ale v jiných obdobích či v dnešní době mohou být chápány s jiným významem. Sexuologický/-lékařský diskurs během období státního socialismu používal zcela striktně termíny homosexuální a homosexualita a pojmy gay a lesba, se objevily až po roce 1989. V důsledku absence termínů gay a lesba, a nemožnosti přesné terminologické sebeidentifikace v období státního socialismu, pracuje Sokolová v kontextech, kde mluví o identitách, které se vymykaly heteronormativním tlakům, s obsáhlým pojemem „-neheterosexuální-“. Termín *queer* se v žádném biografickém vyprávění, které text obsahuje, neobjevil a v důsledku jeho absence v odborné literatuře ho Sokolová nepoužívá (Sokolová, 2015, s. 243).

Je zřejmé, že identifikací či možných *sebe-pojmenování* pro lidi toužící po osobách téhož „pohlaví“ bylo v historii velice mnoho a skutečně záleží i na prostoru ve kterém se zrovna nacházeli. Michel Foucault uvádí, že sex začal v 18. století podléhat veřejné moci a stalo se z něj něco, co druzí soudí a co je spravováno (1999, s. 32). Hovoří o tom, že člověk není subjektem *nějak od přirozenosti*, ale stává se jím.

Sexualita je podle něj tedy sociálním konstruktem. Vysvětluje, že sex je obviňován z toho, že ví, jak to s námi „je“ a my jsme se tak stali bytostmi, které jsou uhranuté permanentní zvědavostí, se kterou k sexu přistupujeme (Foucault, 1999, s. 32).

Timothy M. Hall (2013, s. 530) vysvětluje, že pro pochopení toho, jakým způsobem sexuální minority konstruují svoje identity v různých historických epochách a kulturách, je důležité chápat rozlišení mezi termíny *sexuální identita*, *sexuální orientace* a *sexuální chování*. V tomto pojetí dochází částečně k esencionalizaci sexuální orientace, protože je vydělena jako pevně daný prvek lidské „identity“ a nikoliv jako kulturní konstrukt jako takový. *Sexuální identita* představuje kulturně specifický projekt vnímání sebe samotného, ve kterém jednotlivci nalézají smysl svých zážitků a emocí a „rozhodují se“ k jakým kategoriím či skupinám se připojí. V různých kulturách či historických obdobích byly jako zásadní pro identitu vyzdvihovány různé aspekty života. *Sexuální orientace* znamená, že člověk fyzicky touží převážně, ale ne nutně exkluzivně, po mužích nebo po ženách. Dominující orientace na jedno z pohlaví nevyklučuje styk s osobami druhého pohlaví. Kromě pozdně moderního západního světa se většina „homosexuálně orientovaných“ mužů ženila. Takže je, podle Halla, důležité si uvědomit, že toto *sexuální chování* neodráží orientaci přímým způsobem a je silně podmíněno například náboženskými přesvědčeními, danými kulturními pravidly, dostupností partnerů, kariérními aspiracemi a mimosexuálním citem či rodičovskými aspiracemi (Hall, 2013, s. 531). Uvedená definice se však opírá o biologické pojetí (biologizaci) a spíše tak počítá se stálostí/daností sexuální orientace. Naopak sexuální identitu chápe jako otázku *volby*.

Lékaři a sexuologové 19. století, kteří začínali rozlišovat různé druhy sexualit, a snažili se popsat, klasifikovat sexuální identity, nedokázali pochopit, že by například ženy hledaly v jiných ženách, milenkách, něco jiného než maskulinitu. Richard von Krafft-Ebing v roce 1886 vytvořil kategorii „lesby“ tak, že smíchal dohromady fyzické znaky, „genderově“ převrácené (invertované) chování a sexuální chtíč. Britský vlivný sexuolog a veřejný intelektuál, -Havelock Ellis (1859-1939) využíval popisu romantických přátelství jeho „lesbické“ manželky Edith k tomu, aby představil své a Edithino manželství jako idealizovanou ukázkou heterosexuálního moderního manželství (Kolářová, 2011, s. 281). Přítelkyně Edith podle Havelocka Ellise nikterak neohrožovaly sílu jejich vztahu, protože *láska* k jeho osobě byla vždy „silnější“. Podle

Ellise měla osobnost jeho manželky; „invertky Edith“, 3 genderové elementy: *ženský, chlapecký a dětský*. Edith dle něj měla s přítelkyněmi „postoj chlapce“, ale zároveň uvádí, že se „nikdy nechovala jako muž“ (aby tak nepřeskočil k maskulinitě) (Kolářová, 2011, s. 282). Kolářová vysvětluje, že Ellis využívá heteronormativních struktur, aby neutralizoval „jinakosti“ vtělené do Edith a heterosexuální vztah Ellis popisuje jako „nadřazený“ a „vzorový“ (2011, s. 282). „Homosexualita je rehabilitována narativem manželského štěstí a souladu“ (Kolářová, 2011, s. 284).

I odborníci, kteří popisovali mužské „inverty“, zaměřovali při svém bádání pozornost na porušování genderových normativů. Zaznamenávali informace typu: „nikdy nekouřil“, „nikdy se neoženil“, „má odpor ke hrám na hřišti“, „mluví pisklavým hlasem“ nebo „řád se pozoruje v zrcadle“. Později sexuology *přestala bavit* myšlenka transformace genderové podstaty a soustředili pozornost na fakt, že centrem erotické přitažlivosti „invertů“ je osoba „stejného pohlaví“. Mnozí odborníci tvrdili, že stejnopohlavní sexualitu je možné vypěstovat především u jedinců, kteří holdují časté masturbaci. Sigmund Freud se odvolával na vývoj v rodině (Rupp, 2001, s. 90).

To, co konkrétně činilo jedince „*teploušem*“, se lišilo jak u různých jedinců, tak u různých skupin. „V New-Portu nebo na Long Beach ve 20. století mohli muži provozovat sexuální praktiky, aniž by byli považováni za homosexuály“ (Rupp, 2001, s. 104). Rupp vysvětluje, že za homosexualitu se na začátku 20. století zřejmě považovala výhradně anální penetrace. Orální sex, pojmenovaný komunitou mužů, kteří ho provozovali jako „styl dvacátého století“, byl považován sám o sobě za perverzní a deviantní. Důležité nebylo ani tak „pohlaví“ partnerů, nýbrž styl pohlavního aktu. Tajní agenti v New-Portu byli placeni námořnictvem, aby se s „teplouši“ (queers) vyspali a poté proti nim svědčili. Takže i muži, kteří měli dlouhodobé vztahy s „teplouši“, jako „přátelé“, nebyli sami společností považováni za „teplé“. Muži se rozlišovali, podle toho, jaké pohlavní akty upřednostňovali. „Teplouši“ mohli být „mušky“, které provozovali orální sex (tedy, „styl dvacátého století“), „pružiny“, „péráci“ (pogues), kteří vyhledávali anální sex anebo „oboustranní umělci“ (two-way artists) (Rupp, 2001, s. 105). Rupp tímto poukazuje na pestrost „identit“ a na moc, která se skrývá za tím, jak se lidé sami identifikují. Po přijetí nějaké *nové* „identity“ se mění jedincovo společenské „postavení“, což souvisí i s tematikou procesu „coming outu“. V tomto případě, o kterém Rupp hovoří, byl důležitým posuzovacím prvkem styl pohlavního aktu. Aktér, který byl více v „mužské“ roli, tedy, který penetroval druhého „muže“,

vycházel z tohoto chování bez problému, nicméně jedinec, který měl během sexu *pasivní* roli, byl odsuzován. Rupp (2001, s. 156) dále hovoří o tom, že tzv. *barová kultura* vypěstovala pevné styly a normy chování a oblékání. Dlouholetá tradice využívání maskulinity jako způsobu projevení zájmu o ženy vedla v padesátých letech ke vzniku nového stylu lesbické identity, „butch“. „Úkolem butch lesby bylo sexuálně uspokojit „femme ženu“ a rozkoš femme lesby znamenala potvrzení ženské sexuality“ (Rupp, 2001, s. 157). Na těchto příkladech Rupp poukazuje na to, jakými způsoby lidé, kteří toužili po osobách „stejného pohlaví“ byli schopni kreativně využívat normativních kulturních vzorců a stereotypů.

Mnohé historické epochy nebyly k lidem vymykajícím se „tradičnímu“ chápání genderu a sexuality přátelské. Proces, který je dnes označován jako „coming out“ nebyl před ustanovením klasifikace sexuálních identit realizovatelný, avšak mnohdy ani potřebný. Lidé byli schopni najít si „cestu“ k tomu, co potřebovali např. díky překračování „-genderových-“ rolí. Rupp dále říká, že mnoho lidí překračovalo hranice genderu částečně a mnoho lidí úplně (2001, 198). Někteří lidé tak mohli prožít lásku s „osobou stejného pohlaví“, někteří byli jen přitahováni a někteří prožili obojí. Některých osob se samozřejmě mohlo týkat všechno najednou – tedy jak překračování genderových rolí, tak prožití lásky s osobou stejného pohlaví. V tomto směru Rupp poukazuje na provázanost trans-genderové otázky a problematiky vztahů osob „stejného pohlaví“. V dnešní době se již pracuje s širokým prostorem vytvořeným mezi binárním pojetím „muže“ a „ženy“. Pojmy, které se užívají v queer komunitách „*transgender*“, „*genderqueer*“, „*gender-fluid*“, „*agender*“ či „*ne-binární osoba*“ atd. svědčí o široké škále možné sebe-identifikace jedinců, která je v současnosti realizovatelná. Jedná se o *trans-genderové* pojmy, které dnes patří do široké skupiny „trans“ terminologie. Historie nám ukazuje velké množství osob, které se vymykaly *klasickému* „binárnímu“ pojetí, nicméně neměly možnosti identifikovat se „vlastním“ způsobem, přestože nesplňovaly požadavky, které od nich společnost očekávala.

Sebe-identifikace osob, které přitahují jiné osoby „stejného pohlaví“ je komplikovaná, a z uvedených příkladů lze vidět, do jaké míry daná společnost, kultura nebo historická epocha ovlivňují celý proces „pojmenování/zařazení“ sebe samotného v otázce sexuální touhy a milostného života. Různá místa a epochy se pojí s různými pojmenováními v otázce té samé záležitosti. Například, Florencie byla v historii svými „sodomistickými“ vztahy známá natolik, že v německých zemích 15. a 16. století

využíval výraz „Florenzer“ a sloveso „florenzen“ bylo synonymem pro stejnopohlavní styk (2013, s. 29). Himl vysvětluje, že především v (pozdním) středověku není ani v soudních písemnostech jednoznačně patrné, jaké akty se za termíny jako „zlé skutky“, „zvrácenost“, „zhýralost“ nebo „necudnost“ skrývají. Různé stejnopohlavní aktivity mohly být pojmenovány i „herezí“ či „kacířstvím“ (Himl, 2013, s. 33).

Rupp (2001, s. 19) tvrdí, že chápání kategorií, které jsou důležité pro naši interpretaci okolního světa, může být velmi relativní a ilustruje to příkladem z osobního života, kdy si dvě děti, chlapec a dívka, hrají s fenkou jménem Lily. Dívka říká, že Lily miluje a chce si ji vzít, ale to nejde, protože je to holka. Na toto jí chlapec odpovídá, že to není pravý důvod, proč si Lily, nemůže vzít. Lily si nemůže vzít z toho důvodu, že je to pes. Vše je otázkou odlišných pohledů na relevantní kategorie.

Pokud není přesně jasné, co si myslet o tetě Leily Rupp, potom je velice obtížné chápat lidi, kteří žili v úplně jiných světech, epochách a kulturách. „Ve společnosti, která definovala „lesbismus“, zůstává teta Leila záhadou“ (Rupp, 2001, s. 20). Způsoby chápání genderu a sexuality, které dnes máme, jsou produkty naší vlastní historie. Podle Rupp je důležité, snažit se pochopit, jak pestré byly lásky, touhy a sexuální akty, které tvoří součást naší historie, což je umožněno především díky soustavné práci vědců a vědkyň, kteří bojovali proti přehlížení otázek sexuality v historii a snažili se pochopit životy lidí způsobem, který nepronikl (nebo jen zřídka kdy) do učebnic dějepisu (Rupp, 2001, s. 20).

2. kapitola

„Heterosexualita jako norma“

Tato kapitola se pokouší více přiblížit skutečnost, že *heterosexualita* byla konstruována jako norma a *homosexualita* jako „méně cenná forma“ lidské sexuality. Až do osvícenství bylo odsouzení praktik dvou osob stejného pohlaví zcela výlučně odsouzením na teologickém základě. Sodomii zmiňuje, mimo jiné, hrdelní řád Josefa I. z roku 1707 a naprosto striktně se vyjadřuje hrdelní řád Karla V., Carolina, z roku 1532, který říká, že pokud se muž s mužem, žena s ženou nebo člověk se zvířetem dopustí tzv. „necudnosti proti přirozenosti“, mají být okamžitě upáleni. Hrdelní trest Marie Terezie,

Teresiana, z roku 1767 staví „smilstvo proti přirozenosti“ na přední místo mezi mravnostními přestupky. (Himl, 2013, s. 36). Samuel Danford rozlišil v roce 1673 „smilstvo“ zahrnující „děvkaření“, manželskou nevěru, „sebe-zneuctění“ a krvesmilstvo od bestiality, neboli sexuálního styku se zvířaty a „špinavosti provozované osobami stejného pohlaví“. Poslední dva se lišily od ostatních hříchů, protože byly považovány za zcela „nepřirozené“ (Rupp, 2011, s. 40).

Do konce 18. století vládly sexuálním činností tři velké kodexy: *občanský zákoník*, křesťanská *pastorace* a *kanonické právo*. Všechny tři kodexy se soustřeďovaly především na schopnost naplnění manželské povinnosti. Manželský vztah byl ohniskem donucovacích příkazů a byl předmětem podrobného doznání. Všechno ostatní bylo nejasné – např. lhostejnost k dětské sexualitě či nejistý statut sodomie. Porušování pravidel manželství si zasluhovalo opovržení (Foucault, 1999, s. 46). Mimomanželský poměr (neboli hanobení manželského lože), cizoložství, fyzický nebo duševní incest, znásilnění, sodomie nebo „vzájemné laskání“ patřily na soupis těžkých hříchů. Všechno „protipřirozené“ mělo nálepku *ohavnosti*. Hermafrodité (androgynní osoby) představovali zločince nebo potomky zločinu, protože svými anatomickými dispozicemi mátlí celý zákon, který odděloval pohlaví a jasně předepisoval jejich spojování (Foucault, 1999, s. 47). Je tedy zjevné, že společnost měla určitou představu o „ideálu“ člověka a pracovala pouze s binárním pojetím „muže“ a „ženy“. Jedinci, kteří se vymykali „tradičnímu“ společenskému chápání, byli odmítáni a stáli tak na okraji společnosti.

Himl shrnuje, že od osvícenského trestního převratu se normy a jejich tvůrci nemůžou beze všeho opírat o boží vůli a určení člověka vycházejícího z Bible a náboženské tradice. Voltaire, jakožto významný osvícenský myslitel, své teorie odkazuje k abstraktním „zákonům přírody“ a „zachování lidského rodu“ a označuje homosexualitu jako „omyl přírody“, způsobovaný především u mladých „mužů“ silou pohlavního pudu a oklamáním smyslů. Došlo tedy k tomu, že přečiny proti sexuálním normám tzv. sekularizovali, což znamená, že byly vyjmuty z církevní kompetence a definiční moci s čímž se mírně zmírnilo jejich trestání, nadále jim však patřilo opovržením hodné místo (2013, s. 53). Po sektách, čarodějnicích a raně-novověkých kacířích začali představovat problém „ohrožující společnost“ homosexuálové. Do

tohoto spektra přitom spadaly nejvíce ty osoby, které nějakým *viditelným* způsobem překračovaly „tradiční“ společenské chápání. Postupně moderní evropské obecně sociální, ale i právní vědy obtížně dospívaly k uznání beztrestnosti stejnopohlavních styků mezi dospělými jedinci, ovšem stále je považovaly za společensky pohoršující. Styky osob stejného pohlaví narušovaly přiznáním společenské/sexuální autonomie ženě a zpochybněním hegemonního mužství chápání, očekávání, společenské role a obecně sociální uspořádání i v době, kdy toto uspořádání nebylo založeno na náboženství (Himl, 2013, s. 54).

Foucault vysvětluje (1999, s. 44) proč byly „homosexuální“ tužby problémem pro společnost řízenou normativem. Zásadní tezí Foucaultova pojetí moderního řádu sexuality je, přehodnocení tradičního náhledu na moderní společnost jako společnost prudérní. Namísto toho Foucault říká, že moderní společnosti neodsunuly sex do kouta, ale naopak se zaslíbily neustálému mluvení o sexu, kterému přiznávají hodnotu „tajemství“ (1999, s. 44). Musely se tedy vyloučit praktiky, které nemají za primární cíl plození, což znamenalo vyloučení příležitostných potěšení a jakýchkoliv neplodných činností. Celkově stoupl počet obvinění s menšími perverzemi a sexuální úchytky se tak připojily k duševním onemocněním. „Norma se definovala od sexuálního vývoje v dětství až po stáří a všechny možné odchylky byly popsány a organizovala se medicínská léčba a pedagogické kontroly“ (Foucault, 1999, s. 45). Moralisté a lékaři tedy vytvořili velký slovník opovržení (1999, s. 45).

V moderním medicínském diskurzu vznikl úplně nový způsob pro klasifikaci sexuality a s ním také potřeba, vytvořit nové kategorie s ustavením heterosexuality jako normy. V počátku se všechno „neheterosexuální“ označovalo jako „homosexuální“, později byl tento termín ještě dále rozřazován a klasifikován do kategorií. (Jahodová, 2011, s. 289) Úkolem medicíny začalo být „harmonizovat“, což v tomto ohledu znamená jistou formu normalizace, a tedy opětovně usazovat jedince, kteří se vymykali heteronormativnímu řádu. Tedy řádu, ve kterém je *heterosexualita* chápána jako norma, nadřazená *homosexualitě*. Heteronormativní pojetí chápe pohlaví jako pevně dané a celkově diskriminuje gaye, lesby, bisexuály, transgenderové, intersexuální, asexuální, nebinární a další osoby. Smyslem bylo harmonizovat nejen genderovou identitu, ale i status a lidské tělo. Je uvedeno, že medicína skrze své praktiky a diskurzy nejenom

upevňuje sociálně akceptovatelné chápání reality, ale současně slouží jako instituce sociální kontroly (Jahodová, 2011, s. 292). Sexuologové a sexuoložky pracují s pohlavím jako biologicky daným a byť je genderová identita v jejich pojetí konstruovaná, je stále zasazena v binárních opozicích femininity a maskulinity, což odkazuje k heteronormativnímu zarámování transexuality. Vycházejí z představy, že je sexuální identita daná biologicky a neberou v úvahu možnost, že by se mohla utvářet v průběhu života v k důsledku sociálního prostředí či kultury, ve které jedinec žije. K tomu, aby mohli „diagnostikovat“ transexualitu, potřebovali mít striktně stanovenou, co je bráno jako normální. V tomto smyslu je slovem „norma“ myšleno „zdravá“ genderová identita a pevná identifikace s ženskou nebo mužskou rolí v přesném souladu s anatomickým uspořádáním těla (Jahodová, 2011, s. 296). Kolářová vysvětluje, že lékařský a vědecký pohled na „jinakost“ ji nejen popisuje a klasifikuje, ale i zkoumá, a pokud je to možné, snaží se o její vyléčení a rehabilitaci. Vynález „normality“ je pak výsledkem vývoje přetváření konceptů abnormality a jinakosti v intencích patologických odchylek, kterých je třeba se zbavit v „zájmu péče“ o obyvatelstvo (2011, s. 270). „Ideologie normality se zprvu odvozovala od konceptu „průměrnosti“ a „průměrného člověka“, potom se posunula ke snaze o „vylepšení“ jeho průměrného potenciálu“ (Kolářová, 2011, s. 270). Je tedy zjevné, že společnost je stále přesvědčena o tom, co je „normální“ a co nikoliv, především proto, že se silně opírá o medicínské chápání sexuality a genderu, které jakoby mělo právo „diktovat“ jak má *být* jedinec „normální“ – nicméně především proto, aby bylo možné „ho/ji/to“ vsunout do pro společnost „uchopitelných“ a pojmenovatelných kategorií.

Snahy o tzv. „vyléčení“ a „eliminaci“ nedokonalostí a vad, které vládly veřejnému diskurzu během přelomu 19. a 20. století, byly logickým důsledkem touhy po překonání nedostatků „průměrného člověka a průměrnosti“ a představovaly účinnost nově zrozené „normality“ (Kolářová, 2011, s. 270). Wallace-Lorencová uvádí (2004, s. 57), že významnou úlohu, při formování postojů a identit jednotlivců, hrají také média. Při analýze mediálních stereotypů, je důležité, zaměřit se na proces socializace. Heteronormativní a homofobní socializace jednotlivců, která proběhla v mikrosociálních a makrosociálních rovinách, tedy i prostřednictvím médií, je významným strukturálním zdrojem negativních postojů většinové společnosti vůči sexuálním menšinám. „Média se podílejí na procesu socializace jednotlivců, a to nejen

prostřednictvím šíření negativních stereotypů, ale také prostřednictvím selektivní reprezentace“ (Wallace-Lorencová, 2004, s. 57). Wallace-Lorencová, která se ve svém textu zabývá zobrazováním sexuálních odlišností ve slovenských periodikách, vysvětluje (2004, s. 58), že média nekriticky reprezentují homofobní a heteronormativní socializaci. Případně se média o tuto tematiku vůbec nezajímají a utvrzují členy většinové společnosti v mylném přesvědčení, že heterosexuality je jediný „správný“, „zdravý“ či „přirozený“ projev sexuálního *chování, tužeb a identity*.

Věra Sokolová uvádí (2015, s. 253), že sexuologové byli sluhové heteronormativity. Po celém Československu vznikaly od 50. let sexuologické ordinace, nemocniční oddělení a centra, která měla za hlavní úkol podporovat „zdravou“ heteronormativní sexualitu a léčit její „deviantní“ a „problematické“ aspekty. Na jedné straně tedy byli nositeli heteronormativity, na druhé straně se však sexuologická centra měnila v první legální „gay kluby“, protože umožňovaly shlukování jedinců s „neheterosexuální“ orientací na jednom místě a zároveň lékaři postupně dospívali k výsledku, že homosexualita se nedá vyléčit (Sokolová, 2015, s. 253). Jahodová vysvětluje (2011, s. 299), že počátkem 90. let z řad „trans“ lidí v USA vychází kritika vůči medicínskému pojetí transexuality, protože odmítají být považováni za nemocné a pojem „transgender“ se stává zastřešujícím termínem pro všechny osoby, které se odmítají vtěsnat do binárního pojetí genderu, tedy kategorií „muž“ a „žena“. Předpona „trans“ odkazuje na pohyb „mezi/napříč“ genderem. Jahodová vychází z Judith Butler a uvádí, že „nejenom gender, ale i pohlaví je konstruované“ a konceptem pohlaví rozumí, jako vynucené režimem heterosexuality, která nemá biologický původ, nýbrž diskurzivní (Jahodová, 2011, s. 299). Jahodová upozorňuje (2011, s. 306) na skutečnost, že časté přijetí lékařského pojetí „transexuality“ samotnými trans-lidmi může být představovat strategii, jak legitimizovat svou identitu v heteronormativním prostředí, ale zároveň i strategii, jak si udržet přízeň lékařů a lékařek, na kterou jsou v průběhu přeměny pohlaví závislí.

Harding uvádí, že heterosexuální chování variuje od kultury ke kultuře a jak nám ukazuje historie a antropologie – povinná heterosexuality je sociální konstrukt, jehož principy omezují ženy způsobem, kterým neomezují muže (2004, s. 325). Sociální

označení a státní regulace toho, co je vhodné a co je deviantní sexuální chování, je úzce spjaté se společenským označováním, nálepkováním a státním regulováním ženské sexuality. Z pohledu heterosexuálního života je feminismus zcela nepřírodní a „proti přírodě“ tzn. „proti patriarchálnímu pořádku“, podobně jako homosexualita a jakýkoliv postoj k sexu a rodu, který není legitimizovaný mužskou nadvládou. Především z pohledu každodenního života leseb je možné vidět privilegia heterosexuality, ale také skutečnost, že ženy vůbec nějakou sexualitu mají. Homosexuální láska „dospělého muže ke chlapci“ je v současném západním světě předmětem kritiky, ale láska „dospělého muže k dívce“ je v běžném životě a právním systému vlastně neviditelná – ve skutečnosti je jen kulturním obrazem a konstruovanou normou (Harding, 2004, s. 329). Heteronormativa tedy chápe heterosexualitu jako jedinou „normální“ možnost lidské sexuality. Lidé, kteří se identifikují heterosexuálně, stojí v heteronormativních společnostech v důsledku normativu na vyšším společenském žebříčku. „Jinak“ sexuálně orientované, transgenderové a další „vymykající se“ osoby jsou v heteronormativních společnostech chápány/chápáni jako méně významné/ní a legislativně diskriminované/ní. Heterosexuality je přitom jednou z mnoha možných sexuálních identit člověka. Cisnormativní a heteronormativní chápání prostoru nabourávají lidé, kteří překračují hranice genderu, ať už nebinární, genderově-fluidní, transgenderové či další osoby. Termínem *cisnormativní* rozumím řád, který považuje za jedinou normu takové osoby, které jsou v duševním souladu se svou genderovou identitou. Pojem *cisgender* označuje člověka, který je v duševním souladu se svou genderovou identitou a nemusí mít samozřejmě cisnormativní zaujetí, stejně tak jako heterosexuální člověk nemusí chápat heterosexualitu, jako jedinou správnou.

Podle Pauly Jójárt (2007, s. 175) je to, jak jedinec interpretuje sám sebe formované kulturou a společností, ve které vyrůstá a žije. „Gay“ a „lesbické“ identity jsou z velké části „obětí“ tzv. heteronormativních tlaků, ale samy se mohou stát normativními, když vyloučí ze svých řad ty, které není možné zařadit. Nálepka „lesbickosti“ nutí k reinterpretaci minulých zážitků a budoucích tužeb a je konstituovaná v opakovaném sebeprezentování. V tomto bodě Jójárt pravděpodobně upozorňuje na problematiku „sexuálních identit“ ve vztahu k transsexuálním, intersexuálním apod. osobám (Jójárt, 2007, s. 177). Upozorňuje na to, že sebe-přijetí či vyřčení (*coming out*) „gay“ či „lesbické“ identity, může být ovlivněno normativem a posléze dochází k opětovnému „vyloučení jedinců“, kteří se nevejdou ani do těchto

kategorií. Já chápu *coming out* jako proces, kdy člověk rozpoznává svou genderovou či sexuální identitu, ztotožňuje se s ní a následně ji oznámí svému okolí. Tento proces může trvat různě dlouhou dobu. Existence *coming outu* přitom stojí na skutečnosti, že jeho/její *nově přijatá* identita není v souladu s identitou „většinové společnosti“. Domnívám se, že kdyby nebyla jedna sexuální orientace udávána normativem jako normálnější než „ty ostatní“, pak by nebyly *coming outy* tolik potřeba nebo by byly vnímány jako běžné úkony. To však souvisí s faktem, že sexuální orientace je vnímána jako pevně daný rys osobnosti člověka a není bráno v potaz, že se může v průběhu lidského života změnit. Podle Jagose (2004, s. 363) komplikuje například *bisexualita* mnohým lidem chápání *heterosexuality* a *homosexuality*. Annamarie Jagose bisexualitu nepovažuje za sexuální identitu, ale za formu (nevědomého) odmítání tlaku, abychom své tužby omezili na jeden objekt či na jeden způsob lásky a je tedy jakýmsi etickým východiskem, jež umožňuje zkoumat a dekonstruovat bipolární rámec sexuality a genderu. Dle teorie Elizabeth Däumler je bisexualita prostředkem na zpochybnění přirozenosti celého sexuálního/genderového systému (Jagose, 2004, s. 364).

V návaznosti na to, zmiňuji periodikum, které výrazně narušilo heteronormativní pojetí na Slovensku. Feministický časopis *Aspekt* 1/1996 byl vůbec první slovenskou publikací reflektující problematiku existence neheterosexuálně orientovaných žen z pohledu feministické a queer teorie. *Aspekt* byl prvním periodikem, které výrazně narušilo patriarchální a heteronormativní status quo slovenského literárního, publicistického a akademického diskurzu. Jeho cílem bylo především vytvoření prostoru na sebe-reprezentaci, šíření informací a dekonstrukce mechanismů šířících homofobní předsudky (Wallace-Lorencová, 2004, s. 60).

Michel Foucault vysvětluje, že „doznání“ se v průběhu staletí značně proměnilo, ale dodnes zůstává obecným jevem, který řídí tvorbu pravdivého diskursu o sexu (1999, s. 75). „Sexualita a pravda se společně vážou v *doznání*, které představuje, vyčerpávající a nutný výčet tajemství člověka“ (Foucault, 1999, s. 72). Podkladem sexu je tedy *pravda*. Samotné „vyslovení“ může vracet nevinnost, očisťovat, vykupovat, osvobodovat, zbavovat chyb a také je příslibem spásy (Foucault, 1999, s. 73). Doznání bylo velmi dlouho zasazeno v praxi pokání. S pedagogikou, protireformací, protestantismem a medicínou 19. století se rozptýlilo a došlo k jeho zužitkování v širokém spektru vztahů: delikventů a odborníků, nemocných a psychiatrů, pedagogů a

žáků, rodičů a dětí. Člověk již neměl pouze říkat, čeho a jak se dopustil, ale měl obnovit v doznání myšlenky, které tento akt zdvojují. Tím jsou myšleny obrazy, přání či obsese. Společnost se podle Foucaulta totiž ponížila natolik, že potřebuje, aby se jí někdo svěřoval se svými individuálními a osobními radostmi. „Sex je privilegovanou látkou zpovědi od křesťanského pokání až dodnes“ (Foucault, 1999, s. 72).

Je zjevné, že problematika osob, které touží po osobách stejného „pohlaví“ je velmi komplikovaná a obsáhlá. Samotný proces *uvědomování* si své genderové či sexuální „identity“, tedy tzv. *questioning*, který bych přeložil jako jakési „hledání svého prostoru/své identity“ je ovlivněný normativem. Následný proces „coming outu“ je tedy jakési „vykonání“ či „vyřčení“ této „nové“ identity do veřejného prostoru. Člověk přijímá „identitu“ se kterou se nějakým způsobem rozpoznává, která je mu/jí příjemná, nicméně i tato „identita“ samotná, může být do jisté míry ovlivněna normativem a tlak, který je na ni vytvářen způsobuje její pevnost a danost. Leila Rupp považuje představu o tom, že všichni lidé mající stejnopohlavní touhy spadají do jedné kategorie, za nebezpečnou (2001, s. 195). Pořád se rodí zcela nové identity a způsoby chápání stejnopohlavní sexuality. Skutečnost, o které Rupp hovoří je dobře viditelná na samotném termínu „LGBT“, který dnes již zahrnuje celou škálu „nevětšinových identit“, konkrétně LGBTQIA+, tedy *lesba, gay, bisexuální orientace, transgender, queer, intersexuální osoba, asexuální osoba*. Pod termínem *transgender* se nachází mnoho genderových identit, jako například osoby s kolísající genderovou identitou (*genderfluid*), *nebinární osoby, androgynní osoby*, či osoby s více gendery (např. *bigender* a *pangenderové osoby*). „Pokud pohlédneme do budoucnosti, musíme vzít v úvahu, že aktivisté a teoretici v současnosti pracují na zpochybňování kategorií „lesba/gay“, „hetero/bisexuální“ a termín „queer“ se dnes vztahuje k celé škále lidí, kteří se chtějí vymanit z kategorií a identit a vznášet se v prostorech proměnlivé a neomezené sexuality“ (Rupp, 2001, s. 198).

3. kapitola

Cesta za přijetím homosexuality, vznik komunit a G a L aktivismu

Cesta za přijetím „jinakosti“, kterou „homosexualita“ v heteronormativní

společnosti představuje, byla velmi složitá a na mnoha místech světa není ani zdaleka u konce. Ve 20. století se v západní kultuře odehrávala tzv. sexuální revoluce. Jednalo se o proces, během kterého došlo ke zviditelnění sexuality mezi opačnými pohlavími, což mělo vliv na to, že se i sexualita mezi osobami stejného pohlaví začala více projevovat na veřejnosti, byť jako přesně vymezená charakteristika deviantního jedince. Jak již bylo uvedeno, sexuologové vymýšleli kategorie, a v důsledku toho, „muži“ a „ženy“, kteří měli zkušenost s touhou a láskou k osobám stejného pohlaví, na jejich nově vytvořené definice reagovali. Komunity, které postupně vznikaly, vytvářely podmínky pro výskyt a existenci stejnopohlavních sexuálních identit (Rupp, 2001, s. 109).

Komunity začaly vznikat v první polovině 20. století a od této doby je můžeme nazývat „lesbické a gay“ komunity. Muži a ženy, toužící po osobách stejného pohlaví, byli dobře informováni o tom, kde se mohou scházet. Používali určité výrazy k vzájemné identifikaci a vytvořili si své vlastní normy chování a oblékání, které je od ostatních odlišovaly. Při vzniku těchto komunit je možné pozorovat znaky moderního světa, ve kterém dnes žijeme (Rupp, 2001, s. 112). Rupp dále vysvětluje (2001, s. 134), že existence různých typů komunit byla ovlivněna jejich přístupem do společenského prostoru. Ať to byla organizace YMCA, dragové bály, most u Michiganské přehrady, lázně v Long Beach, „útočiště mušek“, mejdany, bohémské restaurace, soukromé domovy, městská nároží nebo sauny. Existence heterosexuálních uměleckých a bohémských komunit měla příznivý vliv pro ženy a muže vyhledávající kontakt s osobami stejného pohlaví. Jójárt uvádí (2007, s. 176), že klíčovým faktorem pro vytvoření gay a lesbické identity a vědomí ve 20. století je komunita. Právě komunita totiž představuje prostor pro sdílení zkušeností, poznávání podobností a následnému vyformování identit. Komunity začátku 20. století se pohybovaly na rozhraní mezi novými a starými způsoby vyjadřování sexuality u osob stejného pohlaví, protože stále přetrvával důraz na genderové rozdíly, které byly zásadní v minulosti. Ženy z dělnických vrstev, v důsledku přetrvávání tohoto důrazu, nosily mužské oblečení a lesby ze středních vrstev žily jako ženy v domácnosti. Mušky používaly jména pro ženy a teplouši žili své soukromé životy divokým způsobem (Rupp, 2001, s. 134).

Potyčka mezi policií a homosexuály v baru Stonewall Inn v New Yorku v roce 1969 se považuje za počáteční událost v „osvobození gayů“. V gay a lesbické historii se jedná o nejvýznamnější zlomový bod. Vzdávající útlak, v poválečných letech, přinesl velké utrpení, ale zároveň rozšířil povědomí o homosexualitě. Druhá světová válka

vytvořila prostor pro přežití a šíření gay kultur. Povaha armády a válečného průmyslu byla taková, že oddělovala pohlaví, čímž zvýšila možnosti jedinců, setkat se s lidmi sdílejícími stejné touhy po osobách stejného pohlaví. Armáda předpokládala, že homosexuálové jsou psychicky labilní a zženštilí a pokoušela se je vyloučit z řad aktivních vojáků, ale paradoxně nejvíce podpořila rozvoj homosexuální kultury (Rupp, 2001, s. 138). Během poválečného období se odpor k homosexuálům stále šířil. Vlastníkům modrých propustek byly odepřeny válečné důchody a možnost vykonávat mnohá povolání. Homofobní politika se z armády rozšířila do civilního sektoru. Lesby a gayové ztráceli svá zaměstnání, což pro ně mělo ničivé emoční dopady. To vše vedlo k prvním pokusům o vymáhání spravedlnosti pro homosexuály (Rupp, 2001, s. 153).

Stonewallský konflikt bývá tedy považován za začátek gay a lesbického hnutí. Ti, kdo se tenkrát pustili do boje s policií, byli butch lesby a dragové královny. Hnutí za občanská práva mělo k homosexualitě velmi netolerantní postoje, nicméně model aktivismu za občanská práva pomáhal gayům a lesbám v organizování. Lesby a gayové se nakonec vydali společnou cestou. Někdy hrdě prosazovali svou jinakost, jindy naopak pracovali dle strategie asimilace do většinové společnosti. „Je jisté, že bez zvýšeného útlaku v poválečných letech by neexistovalo žádné hnutí“ (Rupp, 2001, s. 175). Jagose uvádí (2004, s. 354), že gay a lesbické hnutí se nejdříve jeví jako emancipační. Emancipační politika měla za cíl osvobození jedince od omezení sexuálně/genderového systému, který ho svazuje ve vzájemně se vylučujících homosexuálních/heterosexuálních a mužských/ženských rolích. Od poloviny 70. let začal emancipační model ustupovat do pozadí a hnutí začalo upřednostňovat etnický model, který klade důraz na kulturní odlišnost a skupinovou identitu – nejdůležitějším se stal boj za občanská práva a budování společenství. Oba modely chápou sexualitu jako společensky podmíněnou (Jagose, 2004, s. 354).

Sokolová vysvětluje, že právě sexuologie sehrála pozitivní roli v postupné emancipaci východoněmeckých leseb a gayů v 80. letech a upozorňuje na to, že také v normalizační ČSSR měla existence gay terapeutických skupin velký význam. Prostor pro homosexuální touhy vznikal tím, že komunistické země byly převážně organizovány podle homosociálních pravidel (2015, s. 247). Jagose vysvětluje (2004, s. 356), že se gay identita začala konstruovat analogicky k etnické skupině, což znamená, jako osobitá a samostatná skupina a nikoliv jako možnost otevřená pro všechny lidi. A proces stabilizace s konsolidací umožnil lesbám a gayům prezentovat se jako

koherentní komunita, která je sjednocená okolo lesbické a gay identity. „Ti, kteří měli pocit, že jejich názory lépe reprezentoval předcházející emancipační model, byli tímto procesem oslabeni“ (Jagose, 2004, s. 356). Myslím si, že tento bod je ve vývoji „gay“ a „lesbických“ identit zcela zásadní, protože je zjevné, že tyto dvě uvedené identity se staly *zastřešující* pro veškerou sexuální a genderovou „jinakost“ vymykající se působícímu normativu. Jagose uvádí, že etnický model nekriticky přijímá dominantní chápání sexuality jako opozice homosexuality a heterosexuality a bere toto chápání jako samozřejmé a logické (2004, s. 358).

Věra Sokolová uvádí, že v období komunismu netvořili „homosexuálové“ žádnou homogenní skupinu. Tvořili naopak velmi nesourodou společnost, kterou není možné snadno ohraničit kategoriemi „homosexuál“, „gay“ nebo „lesba“ (2015, s. 251). Dále vysvětluje, že v analýze komunistického období, je používání těchto termínů velice komplikované. Od 50. let se po celém Československu rozvíjely sexuologické ordinace, které měly za úkol udržovat „zdravou“ heteronormativní sexualitu, nicméně, se postupně měnily, v první legální gay kluby. Sexuoložka Dagmar Bártová založila v Brně v roce 1967 první „socioterapeutickou“ skupinu, jejímž cílem bylo dosažení sebeakceptace „jedince jakožto homosexuála“ a snaha o vytvoření „lidsky hodnotného fungování homosexuála ve společnosti“ (Sokolová, 2015, s. 257). V roce 1961 se (i v důsledku pozitivního vlivu české sexuologie) stala ČSSR jednou z úplně prvních zemí na světě, která dekriminlizuje homosexualitu. Legislativa od tohoto roku považovala za problematické jen takové akty osob stejného pohlaví, které byly nedobrovolné, placené, budily „veřejné pohoršení“ či jejich aktéři nedosáhli věku 18 let. Policie měla možnost interpretovat tzv. „veřejné pohoršení“ podle svého úsudku a tak se policejní brutalita a šikana staly zcela nepředvídatelnými a nevyzpytatelnými jevy (Sokolová, 2015, s. 259).

V době před rokem 1989, tedy v době, kdy byli homosexuálové evidováni Státní bezpečností z důvodu jejich pozdějšího vydírání, tvořila významnou část subkultury místa, označovaná jako „crushing places“. Je potřeba uvědomit si, že možnost pro seznámení byla pro „stejnopohlavní“ osoby mnohem komplikovanější než dnes. „Crushing places“ představovala možnost k seznámení, ale také k náhodnému sexu. Jedná se o sauny, veřejné toalety, sprchy plaveckých bazénů, vlaková nádraží nebo parky. Všechna tato místa měla vliv na ustavování gay komunity v České republice v období, kdy žádné lesbické a gay organizace či kluby neexistovaly (Nedbálková, 2009, ods. 13). Nedbálková uvádí (2009, ods. 9), že atraktivnost „crushing places“

spočívala především v jejich snadné rozpoznatelnosti a dostupnosti, ale také v jejich malé veřejné viditelnosti. Na těchto místech vyhledávali muži z různých společenských vrstev sexuální radosti bez slibu nějakého dalšího závazku. Seidl uvádí, že hrozba spojená s AIDS/HIV měla vliv na pronikání tématu homosexuality do celostátních tištěných médií v komunistickém Československu. Téma AIDS/HIV a homosexualita se do této chvíle objevovalo jen v lékařském tisku. Podle psychologa Slavomila Hubálka neměly v žádné redakci, až do doby nástupu epidemie AIDS/HIV, zájem se k tématu homosexuality vyjadřovat (Seidl, 2012, s. 313).

Věra Sokolová vysvětluje, že lidé byli vždy schopní najít si způsob, jak se o „své identitě“ dozvědět něco více (2015, s. 251). Skutečnost, že něco takového museli dělat, je samozřejmě dána silným heteronormativem. Světoznámý román z roku 1928 s tragickým příběhem lesbické lásky *Studna osamění* od britské autorky Radclyffe Hall, se stal jedním z poznávacích znamení, nejenom pro mladé ženy, v socialistickém Československu. Název této knihy se mimo jiné objevoval jako poznávací znamení v inzerátech v periodickém tisku. „Mnoha mladým ženám román pomohl uvědomit si svou lesbickou identitu v období, kdy pojem *lesba* ještě neexistoval“ (Sokolová, 2015, s. 266). Komunita, tak jak ji známe dnes, samozřejmě neexistovala. Nicméně termíny „náš“ nebo „naše“, které se objevují v osobních vyprávěních lidí, svědčí o pocitu vzájemné solidarity mezi neheterosexuálními lidmi a o kolektivním komunitním vědomí v období komunismu (Sokolová, 2015, s. 269).

Jak uvádí Paula Jójárt (2007, s. 177), na Slovensku platili před rokem 1989 3 možnosti: *patologizace* (v medicínských a psychologických kruzích), *kriminalizace* (na legislativní úrovni) a *ignorace* (nejčastější). Dominovala absence otevřenosti, dostupných informací, komunit a možnosti formovat identitu. Je tedy vidět silný vliv existence komunit pro formování identity. S pádem komunismu dochází k obratu a v první polovině 90. let začínají vznikat organizace a komunity. V roce 1990 vzniklo první slovenské teplé sdružení Ganymedes (hnutí za rovnoprávnost homosexuálů), které se snaží o to, aby se neheterosexuální lidé vzájemně střetávali a měli možnost pocítit, že nejsou sami. Toto období charakterizují snahy o zvyšování povědomí LGBT komunity a první pokusy o reflektování a chápání vlastní identity. Na sklonku tisíciletí komunita vstupuje do veřejného prostoru. „LGBT“ aktivity pronikají do mediálně-veřejného prostoru (mediální, veřejné a kulturní aktivity), politického prostoru (Iniciativa Inakosť), kybernetického prostoru (webové aktivity různých sdružení) a do

akademicko-teoretických oblastí (Jójárt, 2007, s. 178). „Pocit hrdosti jedince se pojí s momentem jeho pozitivní identifikace s gay/lesbickou identitou a s pocitem sounáležitosti ve vztahu k širší skupině gayů a leseb v komunitě“ (Jójárt, 2007, s. 181). *Vstup* do komunity znamenal pro mnohé osvobození od strachu a osamělosti a zároveň získání pocitu sounáležitosti a hrdosti. Komunita pomohla mnohým aktivizovat se. Nadneseně by se dalo říci, že vstup do komunity představoval proces, který dnes chápeme jako proces zvaný *coming out*, protože pro jedince znamenal příchod do komunity konečné splynutí se svými pocity a tužbami. Stejně jako v USA, tak i na Slovensku nejdříve komunita představovala prostor pro vzájemné seznámení a formování společné identity (Jójárt, 2007, s. 181).

Jak bylo řečeno v úvodu kapitoly, revoluce, rušící trestnost homosexuálních styků a výlučnost heterosexuálního manželství, neprobíhá ve všech zemích stejně rychlým tempem. Ve většině zemí, včetně České republiky, není ještě tato revoluce zcela dokončena. Lesby a gayové se nadále potýkají s problémy, které vychází z platných zákonů, což se týká především partnerů, kteří spolu žijí v dlouhodobém vztahu (Baršová, 2004, s. 67). Francie se v roce 1791 stala zcela revoluční zemí, když mezi dospělými osobami trvale dekriminalizovala homosexuální styky. Tímto přístupem ovlivnila mnoho dalších zemí. Druhá vlna dekriminalizace byla na počátku 20. století – konkrétně v roce 1917 proběhla dekriminalizace v revolučním Rusku. Třetí vlna přišla v 60. letech a to na obou stranách železné opony. Poslední vlna dekriminalizace přišla po roce 1990 v zemích východní Evropy (Baršová, 2004, s. 68). Baršová uvádí (2004, s. 68), že francouzská revoluce zahájila proces, který má za cíl setření právních rozdílů mezi heterosexuálně orientovanými osobami a gayi a lesbami – včetně práva na právní a společenské uznání pro soužití osob stejného pohlaví. Vysvětluje, že dnes se většina středoevropských a západoevropských zemí nachází ve fázi přechodu od právní tolerance homosexuálních vztahů k jejich zákonnému uznání.

Anna Daučíková a Eva Adámková, které se ve svém textu zabývají gay a lesbickým aktivismem na Slovensku, vysvětlují, že směrnice Evropské unie z roku 2000 požadují legislativní zabezpečení na odstranění diskriminace z důvodu sexuální orientace ve všech zemích EU. Návrh zákona, požadující zrovnoprávnění homosexuálního partnerství s heterosexuálním manželstvím, ve všech otázkách, kromě adopce dětí, byl 10. ledna 2002 vládou SR zcela zamítnut (2004, s. 37). Podle argumentů, které se ve vládě objevily, by schválení zákona vedlo ke znehodnocování

rodiny. V roce 2001 se na Slovensku řešilo uvedení sexuální orientace mezi důvody pro zákaz diskriminace v pracovních vztazích. Poslankyně Eva Slavkovská uvedla, že „homosexuálové nemohou být pedagogy“ a návrhy nebyly přijaté (Daučíková, Adámková, 2004, s. 35). K přijetí antidiskriminačního zákona v zaměstnání došlo na Slovensku až v roce 2004.

Pozitivní posun české společnosti, ve smyslu vnímání vztahů osob stejného pohlaví, je spíše výsledkem usilovné práce úředníků a úřednic nežli skutečným odrazem posunu společenského vnímání. Evropský tlak a liberální tradice jsou bržděny tradičním společenským respektem k institutu manželství. Partnerky a partneři stejného pohlaví, kteří spolu žijí, se v každodenním životě potýkají s problémy při nabývání či dělení společného majetku, při dědění, s problémy ve sféře společného bydlení a také je jim odírána možnost společného osvojení dítěte (Baršová, 2004, s. 72). Je zřejmé, že normativ stále vytváří *stereotypní* smýšlení a chápání prostoru v hlavách lidí a přiřazuje tak „moc“ na základě toho, kdo se jak „identifikuje“ a kým se „cítí být“. *Coming out* měl vždy takovou formu, kterou mu dané historické období umožňovalo nebo lépe řečeno, kterou vliv normativu (ne)umožňoval. Za zásadní považuji pochopit, že jak chápání jednotlivých „identit“ tak „coming outu“ je ovlivněno prostředím a dobou.

4. kapitola

Situace u nás

Je důležité si uvědomit, že zásadní změnu v *mentálním* nastavení společnosti přinesla sametová revoluce. Takzvané Hnutí tolerance, byla skupina lidí, která se začala seskupovat již během prvních dnů sametové revoluce. Hnutí tolerance udalo prvotní impuls, který rozjel vlnu politických debat. Později začalo hnutí používat název HRHO (Gay iniciativa - Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů). Podle vzoru francouzského hnutí FHAR začalo hnutí HRHO podporovat otevřené manifesty ve veřejném prostoru. Otevřená demonstrace hnutí HRHO, na které bylo možno vidět lidi s aktivistickými slogany (např. „chceme život v pravdě“ nebo „homosexuální hnutí vyzývá k občanské kuráži“), se konal 25. února 1990 na Staroměstském náměstí (Seidl, 2012, s. 319). Seidl dále uvádí (2012, s. 322), že Hnutí HRHO se v červnu roku 1990 zúčastnilo parlamentních voleb a jako kandidáta ze svých řad zvolilo herce Jiřího

Hromadu. Jejich program prosazoval například stanovení stejné věkové hranice pro heterosexuální a homosexuální aktivitu. A velmi důležitým tématem bylo hledání „identity“, se kterou by se mohli muži a ženy toužící po osobách stejného pohlaví označovat a ztotožňovat. V československých homosexuálních kruzích bylo označení „gay“ známé již před revolucí, nicméně autoři měsíčníku Lambda ho příliš nepoužívali, v důsledku toho, že by měl být tento termín aplikován na československou realitu. Postupně se pojem „gay“ začal objevovat v bulletinu Lambda stále více a v časopisu Soho revue (1991) byl již téměř jediným používaným označením (Seidl, 2012, s. 334).

Seidl a kolektiv (2012, s. 337), vyčleňují a označují období mezi roky 1991-1997, jako dobu, kdy se debaty o programu gay a lesbické emancipace odehrávaly především uvnitř samotného gay a lesbického hnutí. Při komunitní rozpravě měl nejdůležitější roli tisk, konkrétně měsíčník Soho revue, který: „postupem času ustavil poměrně jednotný model výkladu homosexuální situace“ (Seidl, 2012, s. 339). Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO), které se postupně utvořilo, bylo úzce spojeno s redakcí časopisu Soho revue, jehož šéfredaktorem byl od roku 1993 Jiří Hromada, který napsal četné množství článků a v 90. letech byl nejvlivnějším organizátorem homosexuální emancipace v České republice (Seidl, 2012, s. 367). V roce 1999 vznikají nové tituly (např. časopis Gayčko, lesbický časopis Incognito) a výrazně vzrůstá úloha internetu, což přináší změnu ve vzorcích uvažování gayů a leseb, kteří ho začali používat. Jednou z nejnavštěvovanějších a nejrozsáhlejších internetových gay platform své doby byla doména kluci.cz, která postupně začala pořádat setkání svých uživatelů. Víkendové setkání Cofočno, bylo jedním z takových, kde byla většina dívek a chlapců díky internetu (mageo.cz, kluci.cz apod.) (Seidl, 2012, s. 386).

V letech 1998-2000 došlo navzdory omezení státní podpory k vzrůstu počtu finančně velmi náročných událostí určených pro gay a lesbickou skupinu. Nadále pokračovala tradice soutěže Gay Man, akce Světlo pro AIDS a jarních lesbických festivalů v Praze. Během roku 1998 byla do Amsterdamu vyslána první česká výprava na gay a lesbické sportovní hry Gay Games a konal se první ročník průvodu gay a lesbické hrdosti v Karlových Varech, který byl uspořádán celkem čtyřikrát (v letech 1998-2001) v rámci série akcí nazvaných Duhový festival. V roce 1999 došlo v Čeladné k uspořádání úplně prvního českého filmového festivalu, který, se výhradně zabýval gay a lesbickou tematikou. V roce 2000 se konal první ročník sportovního mezinárodního

turnaje Pražské duhové jaro a oslavy desetiletého působení SOHO v Brně (Seidl, 2012, s. 391).

Sabine Hark uvádí, že při zahajování festivalu Gay Games Amsterdam v roce 1998 jedna z jeho ředitelky uvedla myšlenku, že festival by neměl sloužit pouze jako překonávání stereotypních představ o lesbách a gayích, ale především by měl vyjádřit šťastné spojení „nás“ jako společenství se státem a kapitalismem (2004, s. 337). Gay Pride měl být v zásadě liberální projekt zaměřený na to, aby se z každého člověka stal držitel práv. Hark vysvětluje (2004, s. 337), že festival i význam, který mu ve svém projevu ředitelka připisuje, je součástí scénáře, jež svědčí o aktuálním směřování politiky gayů a leseb. Více než kdykoliv předtím šlo o to ukázat, že odklon od heterosexuální normy není důvodem k vyloučení z plnohodnotné účasti na občanském životě.

Seidl dále uvádí, že s počátkem nového tisíciletí se na českých univerzitách, v důsledku postupné emancipace, objevují první kurzy o gay a lesbických (queer) studiích. A novým populárním jevem, který se začal objevovat, jsou veřejné coming outy mediálně slavných osob, které nijak jinak nebyly spojované s gay a lesbickým aktivismem (například zpěvák Pavel Vítek či senátor Václav Fisher) (2012, s. 394). Věra Sokolová uvádí, že významné otevřené přiznání k homosexualitě (coming out), které mělo inspirativní vliv na mnoho gay mužů a lesbických žen, žijící v normalizačním Československu, učinila již v roce 1985 slavná tenistka Martina Navrátilová (2015, s. 249). Během podzimu roku 2000 popsal atmosféru proměny v komunitě Jiří Hromada, který konstatoval že, „si všichni v SOHO uvědomují jakési završení jedné epochy a nutnost reagovat na proměnu ve společnosti, ale i ve vlastní minoritě“ (Seidl, 2012, s. 395). V letech 2000 a 2001 se díky sdružení STUD Brno konal gay a lesbický filmový festival Duha nad Brnem. Od roku 2002 nesl festival název Mezipatra. (Seidl, 2012, s. 399). Se sloganem „Někomu pomůže, nikomu neublíží“ byla v roce 2002 spuštěna billboardová kampaň podporující registrované partnerství, kterou řídili Martin Strachoň za STUD Brno a Jiří Hromada za Gay iniciativu. V tomto roce vznikla také skupina aktivistů s názvem G-Liga (měla v počátku 15 mužských aktivistů a jen jednu ženskou členku, aktivistku STUDU socioložku Kateřinu Nedbálkovou). G-Liga počátkem srpna 2002 rozeslala dopisy

poslancům a poslankyním nové sněmovny a zjišťovala jejich názory v otázce gay a lesbických párů. Sama sebe G-Liga chápala jako volně smýšlející, informační a komunikační seskupení občanů a organizací, které se snaží o právní uzákonění společného života osob stejného pohlaví v ČR (Seidl, 2012, s. 405).

Seidl uvádí, že zahraniční inspiraci a z ní vycházející argumentaci u nás začala prezentovat socioložka Věra Sokolová, která považuje za klíčové, aby byli aktivisté a aktivistky informováni o konceptu společenského *heterosexismu*, který vysvětluje antifeministické a homofobní názory široké veřejnosti. Sokolová nešířila tyto podněty pouze v odborné pedagogické činnosti, ale také skrze dramaturgii pořadu České Televize s názvem *LeGaTo*, podílela se na festivalu Apriles 2003 a každoročně spolupracuje s festivalem Mezipatra (2012, s. 410).

Zdeněk Sloboda (2013, s. 509) ve svém textu o gay a lesbických médiích po roce 1989 uvádí, že mnoho nových možností pro gaye a lesby vzniklo v prostoru internetu. Přičemž by se internetové stránky daly přibližně rozdělit na *lifestylové* či *informační*, *bulvární* či *zábavné*, ale také *seznamovací* a *chatovací*. Jednalo se například o weby *kluci.cz*, *004.cz*, *partnerstvi.cz*, web *elnadruhou.cz* lesbické aktivisté organizace *eL2*, *proudem.cz*, *stud.cz*, *colourplanet.cz*, *lui-magazine.cz*, *luklife.cz*, současný dominantní portál mezi seznamovacími servery s názvem *iboys.cz* či *gayromeo.com* vzniklý v roce 2011. Sloboda dodává, že až do vzniku *igirls.cz*, nebyl v Česku samostatný seznamovací web pro lesbické a bisexuální ženy a dívky. Určitou formu tvorby profilů uživatelék pro svou vlastní prezentaci měly servery *Lolla.cz* a *Lesba.cz*. V období od roku 1989 až do roku 2010 vznikalo již poměrně dost mediálních produktů pro lesby a gaye, ale také pro osoby, které by se daly označit jako „friendly“ k těmto skupinám (2013, s. 511). Mezi časopisy to byly například *SOHO revue* či *SOHO ABSOLUT revue*, *Gayčko*, *Náš svět*, *Princ kontakt* a následně *Gay kontakt*, *BiG kontakt*, *Promluv*, *Incognito?*, *Studna*, *LUI* a později *LUI MAG*, erotický a inzertní *Gay press*, *Gay Koktejl*, *Fox Boy*, erotický a inzertní měsíčník *Amigo* či pornografický *MAXXX* (Sloboda, 2013, s. 498).

Sloboda upozorňuje, (2013, s. 514) že je důležité se zamyslet nad tím, do jaké míry média mohla, a stále mohou, vytvářet dílčí subkomunity svých posluchačů/ček, čtenářů/řek atd. a zmiňuje i to, že díky chatům a seznamkám docházelo k prolínání žité a mediální reality. Sociální sítě jako *Twitter* a především *Facebook* mají v Česku velikou popularitu a jednotlivé pořady, média, organizace, sdružení a gay kluby či podniky na nich mají své stránky a komunikují zde se svými příznivci a příznivkyněmi (Sloboda, 2013, s. 515). Vzestup popularity sociálních sítí má příznivý dopad na „seznamování se“ pro členy a členky LGBTQIA+ komunity. Oblíbenou aplikací mezi mladými lidmi je v dnešní době *Instagram*, který mladí/é členi a členky LGBTQIA+ využívají často k seznámení s využitím *hashtagů* *#czechgay* a *#czechlesbian*. Sociální sítě v dnešní době beze sporu mohou zastupovat určitou formu „coming outu“ jakožto, vyřčení své „identity“ skrze status či *hashtag*.

15. března roku 2006 vstoupil v platnost zákon o registrovaném partnerství, což vyvolalo u gay a lesbických iniciativ oslavné reakce. Aktivista Jiří Hromada událost okomentoval vyjádřením „zvítězil zdravý rozum (Seidl, 2012, s. 428). V roce 2008 ministryně Džamila Stehlíková usilovala o to, aby si registrovaní partneři a partnerky mohli osvojit dítě druhého partnera/partnerky, ale zdůraznila, že v aktuálním volebním období není možné zajít v požadavcích na výchovu dětí dále. Ministryně Stehlíková se zúčastnila průvodu queer hrdosti v Brně a roce 2008, kde hovořila o tom, jaký vztah mají k sexuálním minoritám příslušníci extremistických nálad. Způsobem pro ochranu společnosti a menšin nejen v zaměstnání, ale i v dalších oblastech lidského života bylo přijetí antidiskriminačního zákona (Seidl, 2012, s. 463). Od roku 2009 změnil stále populárnější filmový festival Mezipatra pořádaný sdružením STUD Brno označení z gay a lesbického filmového festivalu na queer filmový festival. To z toho důvodu, „aby podpořil integraci konceptu queer do kolektivního povědomí neheterosexuálního společenství“. (Seidl, 2012, s. 468). Seidl dále uvádí (2012, s. 469), že pochodu centrem Brna v roce 2008 se dle organizátorů zúčastnilo více než pět set lidí, ovšem, ještě před zahájením průvodu došlo na náměstí Svobody k útoku neonacistů ze strany Národního odporu.

Jan Wintř vyznítluje, že moderní právo je založeno hlavně na obecných zákonech, které se vztahují ke každému jedinci stejně a nepřihlíží k individuálním vlastnostem subjektů. Nelze proto očekávat, že se v právní vědě výrazněji prosadí feministická nebo queer teorie oproti sociologii a politologii. A proto je nejfunkčnějším

způsobem vyjadřování se o homosexualitě v právní vědě podpora zájmů leseb a gayů z obecných antidiskriminačních pozic (2013, s. 470). V důsledku toho se během necelých deseti let se stává skutečností něco, co před deseti lety bylo nemyslitelné.

Akce zaměřené na queer emancipaci probíhaly v Brně také v roce 2009 pod názvem Teplé jaro a pochod hrdosti byl v tomto roce uspořádán v Táboře, kde se ho zúčastnilo přibližně 350-500 lidí. V roce 2010 se pochod hrdosti pořádal opět v Brně. Seidl vysvětluje (2012, s. 469), že tyto průvody a festivaly dobře ukazují, že soubor témat souvisejících s rodičovstvím byl v této době oblastí s největším potenciálem pro emancipační snahy leseb a gayů. Ke dvěma velikým událostem ve vývoji gay a lesbické aktivistické scény došlo během roku 2011. Byla založena platforma *PROUD* (Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu), jež definovala mnoho cílů, kterých hodlá v další emancipaci gayů, leseb a queer lidí dosáhnout a také došlo k uspořádání historicky prvního queer festivalu hrdosti v Praze který se konal v období od 13. do 19. srpna. Festival, který dosáhl vysoké míry publicity ještě před svým konáním, dostal název *Pražská Pride/Prague Pride* a připravil ho obsáhlý tým aktivistů a aktivistek pod vedením Czeslawa Walka (Seidl, 2012, s. 474).

Z tiskové zprávy pro Prague Pride 2011 vychází, že cílem tohoto festivalu je jednak snaha vytvořit komunitní festival, který informuje širokou veřejnost o tom, jak u nás dnes LGBT+ komunita žije, a zároveň snaha mobilizovat celou komunitu ke vzájemné spolupráci (Prague Pride 2011 – výroční zpráva). Prague Pride není primárně politickou akcí, ale spíše kombinací všeho, a zahrnuje pod sebou širokou platformu organizací, jednotlivců i subjektů, jež táhnou za jeden provaz a přitahují tak festivalu značnou pozornost médií. Názor Czeslawa Walka je takový, že pokud by byl Prague Pride definován pouze jako aktivistická demonstrace, přišlo by to jen pár jedinců a celá akce by dopadla smutně. „Přijali jsme strategické rozhodnutí nekoncepovat Prague Pride aktivisticky a *politicky*, ale jako promo akci, jako platformu pro všechny. Průvod propagujeme přímo jako zábavu s karnevalovými prvky. Lidé se rádi baví, a pride nemůže být pouze o vážných tématech (genderonline.cz, 2/2013, s. 54).

Na festival Prague Pride je možné nahlížet rozhodně jako na akci „stmelující“ LGBT+ komunitu ovšem na druhou stranu ne všichni členové LGBT+ komunity souhlasí se současným modelem této akce. V talk show Snídejte šampaňské (2014) Walek uvedl, že Prague Pride je akcí, jež má i částečně kontroverzně upozornit na věci,

kteřé nejsou v naší společnosti v pořádku (např. homosexuálům není umožněno mít stejné svazky jako heterosexuálům nebo nemají možnost darovat krev) a dodává, že malý novinový článek by na tyto problémy dostatečně nepoukázal. Ředitelka bratislavského pochodu hrdosti Romana Scherlinger, považuje skutečnost, že jsou někteří členové a členky LGBT+ komunity proti událostem, jako je pride, za „zdravou“ a tato skutečnost podle ní ukazuje to, že LGBT+ komunita není „ohroženou skupinou“, protože si může dovolit mít různý názor na jednu věc (genderonline.cz, 2/2013, s. 54)

Seidl dodává, že podle policejních odhadů se průvodu zúčastnilo přibližně pět tisíc lidí. Průvod festivalu Prague Pride se tak stal největším shromážděním lidí, kteří nezakládají svou identitu na heterosexuální afektivitě nebo s takovými lidmi sympatizují, za celé období, kdy je reálné v českém prostředí doložit konceptualizaci homosexuálního cítění či chování jako rozlišovacího znaku zakládajícího specifickou identitu (2012, s. 475).

Schválení zákona o registrovaném partnerství v roce 2006 znamenalo, že LGBT aktivisti a aktivistky nabyli dojmu, že v České republice je již vše v pořádku a není zde o co bojovat. „Jirka Hromada nás nejdříve od pořádání festivalu odrazoval, protože se bál, že akce skončí negativně a bude to mít špatný dopad na LGBT obecně,“ uvedl Walek (genderonline.cz, 2/2013, s. 53), který považuje od začátku festivalu Prague Pride za nejdůležitější komunikaci s veřejností a boj s předsudky skřze masivní prezentování témat spojených s LGBT+ komunitou (genderonline.cz, 2/2013, s. 53). Zmiňovaný „coming out“ jakožto vyřčení či vlastní *sebe-uchopení* „své“ identity je v rámci festivalové propagace silně prezentovaným tématem. V důsledku toho se tento „proces“ *coming outu* pokouším v analytické části vidět „očima“ pořadatelů festivalu a jiných osob, které ho nějakým způsobem „prezentují“ či popisují ze *své vlastní zkušenosti*.

Empirická část

Metodologie

V praktické části mé bakalářské práce využívám obsahovou analýzu dat. Dle Dismana je obsahová analýza analýzou jakéhokoliv sdělení. Analýza jako taková se

nemusí zabývat jen obsahem sdělení, ale také autorem, formou sdělení či adresátem tohoto sdělení, což je pro mou práci zásadní. Analýza může být použita nejen k definici textu, ale i k odhalení skrytých úmyslů sdělujícího subjektu (Disman, 2009, s. 168). V práci se tedy snažím pochopit, jakým způsobem Prague Pride chápe coming out a jak jej následně prezentuje v tiskových zprávách či ve svých videospotech. Analýza se skládá z kódování a z interpretace dat (Atkinson, Coffey, 1996, s. 27). Coffey a Atkinson zmiňují, že při kódování by nemělo docházet k redukci dat, ale data by měla být rozvíjena a měla by pomáhat vytvářet nové otázky; data by neměla být pouze tříděna do jednotlivých kategorií a subkategorií (1996, s. 29). V mém případě byla data redukována podle toho, do jaké míry se vztahují k problematice coming outu a zodpovídají tak mou hlavní výzkumnou otázku. Analýza v rámci mé bakalářské práce probíhala tak, že jsem si nejprve shromáždil materiály, které jsem k analýze potřeboval. Po prostudování textů, videospotů, rozhovorů a ostatních materiálů jsem vytvořil zhruba 12 tematických kategorií festivalové sebeprezentace, ale coming outu se věnovali jen některé z nich. Poté jsem texty pročítal znovu a všiml si jen takových míst, které se konkrétně věnují coming outu a rozpoznával určitou podobnost mezi nimi. Tato podobnost v prezentování tématiky coming outu mi pomohla vytvořit 4 kapitoly, které zodpovídají mé výzkumné otázky. Ve své práci se pohybuji v rámci ne/esencialistického paradigmatu, nahlížím skrze paradigma konstruktivismu, který se na jevy sociální reality dívá jako na reálně existující, materiální a podmiňující naše možnosti jednání, naše sebe-pojímání, ale ne založené v jediné existující „esenci“.

Čerpal jsem z výročních tiskových zpráv k festivalům Prague Pride v letech 2011-2016. V roce 2016 také z tiskové zprávy k programu. Z videospotů a pozvánek na festival, které jsou umístěné na *youtube* profilu Prague Pride. Dále také z rozhovorů o Prague Pride s Czeslawem Walkem a Romanou Schlesinger na *genderonline.cz*. A z rozhovoru o PP s Czeslawem Walkem na *youtube* profilu Snídejte šampaňské. Tato data považuji za vhodná a dostačující k zobrazení tématiky „coming outu“ v rámci festivalu PP. Tato data mi umožňují pochopit, jakým způsobem je fenomén „coming out“ zobrazován v rámci festivalu a jak jej chápou jeho pořadatelé, protože se k tomuto fenoménu přímo nebo nepřímo vyjadřují. Zvolil jsem obsahovou analýzu, protože mi pomohla najít v určeném textu data, která potřebuji.

Celkem jsem využil 7 tiskových zpráv, videa z kanálu Prague Pride a rozhovory s jeho pořadatelem. Tiskové zprávy zobrazují propagační materiály festivalu (plakáty,

slogany) PP, které jsem využil pro svou analýzu. Všechny 4 kapitoly empirické části mé práce sestávají ze zredukovaných kódů, které se nejvíce zabývají problematikou „coming outu“. Ve své práci nevyužívám následující, mnou sestavené okruhy: *PP stmeluje osoby „všech“ sexuálních orientací, prezentace homosexuality jako jinakosti, vliv PP na tabuizaci homosexuálního způsobu života, PP tvoří vlastní normy, LGBTQIA+ komunita jako jednotně smýšlející, PP stmeluje LGBTQIA+ komunitu, PP jako velká párty, vliv prostředí na „coming out“*. I když se v uvedených okruzích objevuje tematika „coming outu“ není to v dostatečném množství a uvedené 4 kapitoly zobrazující „coming out“ v rámci festivalu PP lépe. Ve snaze zachytit zobrazovanou tematiku jsem si text v analyzovaných datech nejprve roztřídil tímto způsobem: coming out (červená barva), cíle/poslání festivalu PP (žlutá barva), Walek a pořadatelé hovořící o PP (tyrkysová barva), někdo další (celebrity, hosté) hovořící o PP (zelená barva), doprovodné akce/návštěvnost PP (šedá barva), normálnost/jinakost (růžová barva).

Na základě redukce analyzovaných dat a následné redukce kódů jsem sestavil 4 kapitoly, které zodpovídají otázku, *jak nahlíží a prezentuje vedení Prague Pride fenomén „coming out“*. První kapitola se jmenuje „Coming out jako nutnost pro spokojený život“ a zabývá se momenty, při kterých dochází k prezentování „coming outu“ jakožto jevu, který nějakým způsobem ovlivňuje život, který vzniká po jeho *provedení*. V druhé kapitole s názvem „Coming out jako životní komplikace“ se doslova zaměřuji na to, jak jev rámci festivalové propagace „coming out“ zobrazován a prezentován. Ve třetí kapitole s názvem „Coming out jako služba pro LGBTQIA+ komunitu“ si všímám momentů, kdy je kladen důraz na „coming out“ v důsledku nějakého *závazku* vůči členům a členkám LGBTQIA+ komunity. Poslední, čtvrtá kapitola, si všímá toho, skrze jaké osoby dochází k prezentování „coming outu“ a jakým způsobem jsou v rámci festivalu Prague Pride tito „vzoroví“ a „vyoutovaní“ lidé představováni.

Coming out jako nutnost pro spokojený život

V této kapitole čerpám především z tiskových zpráv festivalu Prague Pride v letech 2011–16, z rozhovorů s pořadatelem festivalu a rovněž tak ze spotů a rozhovorů zveřejněných na *youtube* kanálu festivalu Prague Pride, k analýze jsem vybral takové spoty, kde se pořadatelé, veřejně známí či „neznámí“ lidé vyjadřují k problematice coming outu. Účelem je zachytit jakým způsobem vedení festivalu o coming outu

smýšlí a jak jej následně prezentuje. První kapitola se zabývá tím, zda, a případně jakým způsobem, je festivalem Prague Pride, jeho pořadateli a dalšími spolupracovníky prezentován coming outu. Všímám si zvláště výroků, ve kterých dochází k apelování na coming out, jako na nutný proces vedoucí ke zcela „novému“ životu.

Výroční tisková zpráva pro rok 2012 přináší příběh Jackie, ve kterém se vypráví, jak Jackie Prague Pride a především projekt *TransgenderME* „pomohl“ s coming outem. To, že je tento příběh uveden v tiskové zprávě, vypovídá o tom, že festival Prague Pride zdůrazňuje důležitost coming outu, a prezentuje jej veřejnosti jako jedno ze svých centrálních témat. Navíc, se zde festival prezentuje právě jako prostředí, které k tomuto důležitému kroku může pomoci.

Tisková zpráva cituje Jackie:

Zabrousila jsem na web PP, věc, která mě okamžitě zaujala, bylo především TransgenderME, v hlavě se mi zrodila myšlenka se toho *zúčastnit jako moje pravý já*, protože *tam* přece nebude nikomu vadit, že mám šaty a makeup, víceméně *to pro mě znamenalo taky další věc, a to coming out*. *Zásadní bylo, že mě TransgenderME k tomu pomohlo, protože kdyby se taková akce nekonala, tak bych to dál schovávala a byla nešťastná*. Teď pohoda a dokážu o tom mluvit i s lidma mimo LGBT komunitu, ale zpátky k PP12 a TransgenderME. Akce to byla parádní pro mě díky tomu, že mě to pomohlo s coming outem a poznala jsem hromadu super lidí.

(Výroční tisková zpráva Prague Pride 2012, Jackie; zvýraznění PB)

Jackie ve svém příspěvku popisuje svůj coming out, zdůrazňuje, že proběhl v důsledku toho, že se zúčastnila festivalu, kde, mohla být „sama sebou“. Toto vyjádření je postaveno na argumentu, že mohla mít šaty a makeup, což ji v běžném životě kulturně dané normy genderového chování a identity neumožňují. Jackie chápe Prague Pride jako prostor, který ji tuto sebe prezentaci umožňuje. Coming out je v jejím příběhu prezentován jako nedílná součást pro určitý druh více „pohodového“ života. Jackie vyjadřuje spokojenost, která je vyvolaná v důsledku toho, že *provedla* coming out a odklonila se tak od života, ve kterém byla podle vlastních slov, „nešťastná“.

Prague Pride a coming out jsou zde prezentovány jako *zlomový* bod jejího života a na jejím příběhu je určitě znatelný rozdíl mezi životem „před“ a „po“ coming outu.

V roce 2013, ve svém třetím ročníku, se Prague Pride věnoval problematice coming outu jako hlavnímu tématu. Předchozí dva ročníky se této otázce věnují méně a při vzájemném porovnání výročních tiskových zpráv festivalu Prague Pride vychází najevo, že se coming out od roku 2013 stává postupně centrálnějším tématem.

Výroční tisková zpráva pro rok 2013 uvádí:

Coming out je v širším smyslu označení procesu, během kterého člověk rozpoznává a akceptuje svoji *menšinovou sexuální orientaci*. V užším smyslu se používá pro okamžik *svěření* se jiným osobám, případně *veřejnosti*. Pro toto téma jsme se rozhodli, protože se týká nejen každé lesby, gaye, bi, transgender osoby, ale *také jejich rodin, jejich okolí, toho nejbližšího, ale i pracovního nebo ve škole*. Téma jsme nepojali přímočaře a lapidárně, ale podívali jsme se na *různé aspekty tohoto tématu* – coming out a politika, coming out ve sportu, coming out mezi seniory, coming out a rodina a přátelé, coming out ve škole aj.

(Výroční tisková zpráva Prague Pride 2013; zvýraznění PB)

Coming out je zde prezentován jako proces rozpoznání, přijetí nebo vyřčení „skutečností“ o jedincově *menšinové* „identitě“. Byť, jak bude diskutováno později, Prague Pride spíše propaguje veřejný coming out. Zpráva uvádí, že festival Prague Pride považuje za zásadní zabývat se coming outem, nejen kvůli LGBT jedincům, kterých se týká osobně, ale i kvůli jejich nejbližším a rodinám. Coming out je zde chápán jako téma, které se prolíná celou společností a netýká se jen osob, které jej „vykonávají“. Je prezentován jako *problematické* období, které může otrást rodinnými či pracovními vztahy jedince. Klade se důraz na informovanost okolí a je zde tendence „problematizovat“ logiku menšin. V tomto výroku je automaticky prezentována *neheterosexuální* identita jako „menšinová“. Identita *přijátá* během procesu coming outu je tak prezentována jako „jiná“ vůči nějaké identitě „normálnější“ a zasluhuje *uznání* a veřejnou informovanost. Formuje se zde obraz coming outu jakožto nutnosti či „pravdy“.

V tomto roce vznikly v rámci kampaně „Jdeme s barvou ven“ čtyři plakáty s fotografiemi „stejnopohlavních“ párů, které jsou zobrazeny i v tiskové zprávě k tomuto ročníku. Tyto plakáty mají za cíl obecně podpořit proces „vykonání“ veřejného coming outu jednotlivcem.

Zdroj: Výroční tisková zpráva Prague Pride 2013

Fotografie jsou velmi barevné a působí letním dojmem. Jsou na nich zobrazeny 2 lesbické páry a 2 gay páry. Zobrazení transexuálních či dalších *queer* osob zde nenajdeme. Dvojice, které jsou na fotografiích vyobrazené, působí šťastně: usmívají se, objímají se, fotí „selfie“ a především jsou na veřejných místech – v parku či na ulici, tj. prošli coming outem. Spokojenost a štěstí vyobrazených párů, které fotografie demonstrují, je tak možné spojit právě s odhalením identity a sexuální orientace. Kdyby „nevykonali“ coming out nikdy by se nemohli se svým partnerem/partnerkou procházet/fotit/objímat apod. na veřejných místech, kde by jim hrozilo „odhalení“.

Na jednom z plakátů je zobrazena žena, která sedí na schodech a dotýká se své partnerky. Je oblečena v obleku stavbyvedoucí profese, která je v důsledku genderové stereotypizace spojována společností především s muži. Fotografie tak do jisté míry narušuje genderové stereotypy, a současně poukazuje na mnohotvárnost lesbických identit. Její partnerka je oblečena v sukni a usmívá se na ni. Toto zobrazení by mohlo vypovídat o prezentování „butch/femme“ vztahu. Což je označení pro specifickou lesbickou subkulturu, ve které se ženy definují jako výrazně femininní a maskuliní, a obvykle navazují vztahy s ženami opačného *zaměření* (Rupp, 2001, 231). Plakáty tedy poukazují na „pestrost“, která existuje mezi lesbickými páry. Druhé dvě dívky jsou si na první pohled více podobné než lesbický pár z prvního plakátu. Oba gay páry jsou si také poměrně podobné a stejně tak muži na fotografiích. Tyto plakáty zřejmě svědčí o snaze komunity ukázat většinové společnosti, že spokojené páry nemusí fungovat na tradičním binárním pojetí maskulinity a femininity, které vychází z patriarchálního chápání světa. Skrze plakáty se LGBTQIA+ komunita snaží mimo jiné zbořit toto pojetí tím, že prezentuje páry osob, které jsou si navzájem podobné.

Vedle každého páru je na plakátu uvedený program festivalu a velký nápis „Jdeme s barvou ven.“ Samotný slogan, -„Jdeme s barvou ven“, je poutavý: můžeme jej interpretovat jako výzvu festivalu směřovanou na své návštěvníky a návštěvnice, aby „přiznávali“ nebo „vycházeli ven“ se svou „pravou“ sexuální orientací. Coming out je prezentován jako určitý přechodový zlom mezi „starým“ a „novým“ životem, přičemž první možnost znamená „nešťastný život“ založený na „lži“, která spočívá v utajování, a druhá možnost znamená život „šťastnější“, „pravdivější“ a možná – jak naznačují diskutované plakáty festivalu i „barevnější“. „-Barva-“, ve sloganu „Jdeme s barvou

ven“, představuje odkaz na vnitřní „jinakost“ člověka a jeho/její odlišnost od normy. Ta je, v této logice, spojována s pomyslnou „šedí“. Výrok by se dal tedy například vyložit způsobem „pojdme rozzářit šedivou společnost naší jinakostí“.

Leila Rupp definuje coming out jako „proces uvědomování si vlastní homosexuální (bisexuální) orientace, který vrcholí „sebepřijetím“, ať už na čistě soukromé úrovni, **nebo** veřejným přiznáním“ (2001, s. 231). Přestože tato definice vynechává transexualitu a genderqueer identity, a vztahuje se jen k sexuálním, nikoliv genderovým identitám, Prague Pridev TZ transgender lidi zahrnuje. Coming out chápe jako osobní rozpoznávání neboli *questioning*, akceptaci vlastní identity a následné „svěření se“ okolí. V tiskové zprávě hovoří o coming outu v tom smyslu, že se tento proces týká každé „lesby, gaye, bi či transgender osoby“ (Výroční tisková zpráva Prague Pride 2013). Termín *transgender* je zastřešujícím pojmem pro všechny trans osoby. Nicméně celková propagace festivalu se spíše přiklání ke spojování coming outu a veřejného přiznání, protože období po „vyoutování“ je spojováno se „šťastnějším typem života“ a popisováno jako „ta lepší“ možnost pro plnohodnotný život. Tento argument nestavím na faktu, že je festival Prague Pride akcí ve veřejném prostoru, ale na skutečnosti, že je veřejný coming out propagován ve spotech a v rozhovor jako ta „lepší“ varianta.

Ke kampani „Jdeme s barvou ven,“ bylo natočeno i mnoho spotů, ve kterých více či méně veřejně známí lidé prezentují své zkušenosti s coming outem. Prague Pride prezentuje ve spotech příběhy lidí, pro které byl coming out různě složitý, přesto jej doporučují ostatním. Domnívám se, že se spoty soustředí na gay a lesbické obecnstvo a směřují diváka/divačku k „veřejnému přiznání“ sexuální identity.

Jedním z pro veřejnost neznámých lidí je Jan Trnka. Trnkův spot má v současné době přes 4 000 zhlédnutí a je jedním z nejsledovanějších spotů v rámci festivalové kampaně pro tento ročník. Trnka promlouvá ke svému mladšímu já:

To není normální žít tím způsobem, aby si člověk *stanovil deadline*, že si *do 17 let najde holku*, to k ní není úplně pěkný, i když se cítíš jako pašák a že jsi zvládnul něco pořádného. Když jí *podvedeš s klukem*, protože si nemůžeš pomoci, měl by si z toho začít něco vyvozovat, protože čím dýl s ní budeš, tím víc jí potom *ublížíš*. Tohle byl můj případ.

(Honza Trnka - Coming out story pro Prague Pride 2013; zvýraznění PB)

Jan Trnka hovoří mimo jiné o tom, že člověk tím, že žije ve „lži“, neublíží jen sám sobě, ale ohrožuje i štěstí svého partnera/partnerky, se kterým/kterou žije, tím že před ní/m a *skrze něj/ní* maskuje svou „skutečnou“ sexuální orientaci. Stanovuje si „deadline“ jako nutnost dokázat něco své rodině a okolí. Je to vize *normálního* vývoje k dospělosti. Nadneseně coming out a „vyoutovaný“ život považuje za určitou normu vůči „nenormálnímu“ a „nevyoutovanému“ životu. Tento spot může působit jako určité „varování“ pro jeho diváka/divačku, protože prezentuje, že vést život způsobem, kdy jedinec „lže“ sám sobě (ve smyslu sexuální orientace), znamená, že narušuje štěstí osoby, se kterou žije v době před svým vyoutováním. Sexuální orientace je spíše prezentována jako stálá touha po partnerce nebo partnerovi a je zde předpokládáno binární dělení rodů. „Měl by si z toho začínat něco vyvozovat“ svědčí o tom, že na základě touhy po „mužích“ je automaticky předpokládána „gay“ identita, ke které Trnka *provádí* coming out. Nátlak vytvářený na „vztah s partnerkou“ může svědčit o nejasné genderové identitě a o představě „ideálního“ vztahu, kterou má Trnka vytvořenou v důsledku všeobecně působícího normativu.

Sestry Tezy a Bára, které také nejsou veřejně známé, ve svém spotu hovoří o tom, jak probíhal coming out u nich v rodině. Dívky s ním nemají vůbec špatnou zkušenost, ale v podstatě coming out považují za důležitý a automatický, a to i v případě, že reakce od okolí nebude pozitivní. Ve svém spotu říkají:

Když třeba prvotní reakce nebude úplně dobrá, hlavně věřte tomu, že vás vaši rodiče milují a *časem to pochopí* a pochopí, že vás musí *respektovat takový, jaký jste*. Důležitý je, abyste vy sami věřili, že je to tam správně a že na vás není nic špatného.

(Coming out - Tezy a Bara, 2014; zvýraznění PB)

Vyjádření „pochopí, jaký jste“, zde demonstruje coming out jako proces, který přináší určitou pevnou „danost“ a „neměnnost“ osobnosti člověka. „*Jaký jste*“ doslova znamená, že člověk „je lesbou“ nebo „gayem“ jako osobou, charakterem či typem osobnosti. Vyjádření „musí respektovat“ může vypovídat o určité nutnosti respektu ze strany „normálních“ rodičů a v podstatě podtrhává jedincovu „jinakost“, která jakoby si vyžadovala zasloužit své uznání.

Pavel Himl vychází z foucaultovského chápání diskurzu sexuality a uvádí (2013, s. 28), že zdánlivě „osvobozující přijetí sebe sama“ je vlastně podřízení se vědecké sexuologické kategorizaci se všemi z toho plynoucími nároky. Sexualita je v dnešní době „skrytou pravdou“ o člověku jakožto sociální bytosti a moderní člověk je v první řadě „homosexuálem“ nebo „heterosexuálem“, přičemž tato „kvalita“ určuje jeho osobní charakteristiky a také vnímání společností. Doznání je dodnes obecnou matricí, která řídí tvorbu pravdivého diskursu o sexu a společnost se snížila natolik, že požaduje, aby se jí jedinec o svých touhách svěřoval, a pozorně mu při tom naslouchá (Foucault, 1999, s. 75). S procesem coming outu je dnes spojováno určité „vyřčení *pravdivosti*“, které jedince nějak *určuje* a objasňuje jeho/její *existenci* ve společnosti.

Tezy a Bára na svém osobním příběhu ze života také demonstrují, že coming out nijak výrazně negativně neovlivnil jejich vztahy v rodině, když uvádějí, „asi po týdně přišel táta s tím, kam si pověsíme ten *kalendář Playboye*“ (Coming out - Tezy a Bara, 2014), jejich spot tak ukazuje, že v rodině i po coming outu zůstanou dobré vztahy.

Zásadní je to, že přijetí ze strany otce je zde spojeno s kalendářem časopisu *Playboy*. V rodině těchto dívek dochází k vyřešení konfliktu nad jejich ne-normativní femininitou a „abnormální“ sexualitou skrze nabídku sdílení erotických fantazií o ženském těle. Dojde tak k naplnění „šťastných“ rodinných vztahů skrze a pomocí stereotypizaci „žen“ a objektivizaci ženských těl, kterou kalendář playboye představuje. Kromě stereotypizace „žen“ dojde k propojení sester a otce skrze skutečnost, že se jim všem „líbí“ holky a toto gesto jakoby *harmonizovalo* a ustálilo jejich vzájemný vztah. Otec automaticky předpokládá, že jeho dcery sdílejí stejné smýšlení na objektivizaci ženských těl v důsledku toho, že mu sdělují, že jsou lesby. Podle gesta, které otec provede, v nich nejspíš vidí to, co on sám považuje za „mužské“ a ve svých představách spojuje své vlastní chápání genderové identity se sexuální orientací svých dcer.

Zpěvák Pavel Vítek se stejně jako Jan Trnka ve svém spotu opírá o to, že by každý měl prožít život podle toho, kým „skutečně je“. Tento spot byl zvolen mezi spoty veřejně známých osobností z toho důvodu, že hezky zachycuje moment, při kterém dochází k popisu života „po“ coming outu, jako té „lepší“ možnosti bytí.

Pavel Vítek ve spotu pro ročník 2013 uvádí:

Já si myslím, že každý má „právo“ být sám sebou a žít život *podle svého* srdce a přesvědčení, takže coming out byla jedna z *nejvíce zásadních* věcí v mém životě a přeju všem, aby tu *pravdu* v sobě našli.

(Janis Sidovský a Pavel Vítek - Prague Pride 2013; zvýraznění PB)

Termín „skutečné“ je ve spotu Pavla Vítka opět spojen s obdobím *po* coming outu a svědčí o určitém binárním chápání „skutečného“ vs. „neskutečného“ života člověka, přičemž za „skutečný“ život považuje ten, kdy jedinec provede coming out a dojde tak v podstatě ke svému *naplnění*. Výraz „právo“ je zde použit jako argument ve spojitosti s provedením coming outu. Vychází z něj, že coming out, který je považován jako proces vedoucí k určitému „spokojenějšímu“ typu života, je možná volba, ale zároveň jako by zbytek výroku vyvíjel jakýsi nátlak na využití tohoto „práva“.

Coming out je festivalem prezentován jako jednorázový úkon, jehož provedením se jedinec dostává do té „lepší“ životní fáze. Není zde upozorněno na to, že lidé jsou normativem nuceni vykonávat coming out neustále v každém novém setkání a v každé nové konfrontaci. Foucault hovoří o tzv. slasti z pravdy o slasti, která vychází z fascinace, touhy po odkrývání „pravdy“, mluvení o slasti či ze „svěřování se“ (1999, s. 84). Ne-heterosexuální, trans/queer lidé jsou tak v důsledku normativu nuceni říkat a demonstrovat „pravdu“ o sobě neustále, na rozdíl od heterosexuálních a cisgenderových osob.

V období mezi 3. a 4. ročníkem festivalu Prague Pride proběhla talk-show, s názvem Snídejte šampaňské na *youtube* kanále Snídejte šampaňské². Jedná se o kanál, na kterém probíhají nejrůznější rozhovory k pestré škále témat. Show moderuje Ondřej Cihlár, a jeho hostem byl také ředitel festivalu Prague Pride Czeslaw Walek.

Ondřej Cihlár se v rozhovoru ptá:

„Myslíš si, že je vlastně šikovné pro příjemný pokojný život vůbec se vyoutovat?“

Czeslaw Walek uvedl:

---

² která byla publikována na youtube.com přesně dne 7. 3. 2014

No *asi není*, ale upřímně řečeno, já jsem si lhal 27 let a žádná slast to nebyla, *žiješ v nějaké lži*, neustále musíš lhát svému okolí, stále žiješ v takové *dvoji realitě* a není to příjemné. Pokud chceš žít spokojený život, tak ten by měl být založený na pravdě, a pokud si musíš dávat pozor na to, co říkáš a toho svého milovaného partnera nikomu neukázat, je to hrozně nepříjemné.

(Snídejte šampaňské s Czeslawem Walkem, 2014; zvýraznění PB).

Walek v tomto rozhovoru uvádí stejný názor, který prezentují lidé ve spotech a video-pozvánkách Prague Pride 2013. V prvním okamžiku odpovídá, že coming out nutný asi není, tudíž nechává otevřenou i tuto možnost a vlastně tak přiznává možné nepříjemné důsledky coming outu. Nicméně následně na svém osobním životním příběhu reflektuje význam coming outu jako potřebného aktu pro život, který není založený na „lži“. „-Lež-“ a život na ní založený jsou opět určitým opakem „života založeného na pravdě“ a „pravda“ se zde stává hlavním Walkovým argumentem symbolizujícím „šťastnější typ“ života. Walek dále argumentuje, že pro *spokojený* život je důležité mít možnost ukázat svého partnera a nemuset ho skrývat, protože udává, že je „hrozně nepříjemné“ takto žít. Zřejmě s tím souvisí i termín „dvoji realita“, který Walek používá k vysvětlení toho, jak člověk musí žít, když neprovede coming out. Tento argument lze chápat tak, že se jedinec chová na veřejnosti jinak než v soukromém životě, přesněji se svým/svou partnerem/partnerkou „téhož pohlaví“ se na veřejnosti neobjevuje a musí se chovat podle toho, aby to okolí nepoznalo. Foucault říká (1999, s. 30), že moderní společnosti sex neodsuzují ke stinné existenci, ale zaslíbily se nepřetržitému mluvení o něm a současně mu přiznávají hodnotu „tajemství“. Doznání se stalo jednou z nejvíce uznávaných technik produkce pravdy a člověk se stal „doznávajícím živočichem“.

Coming out není tedy prezentován jako nutnost, ale je prezentován jako nutnost pro nějaký typ života. Mezi argumenty je určitá podobnost, protože je v nich coming out popisován jako jakási „pravda“. Hlavní myšlenkou, která je v tomto smyslu festivalem prezentována, je, že člověk, který se „vyoutuje“, už dál nežije život ve lži, už nebude nešťastný, může být spatřován i s osobou, se kterou má nebo může mít „skutečný a nehraný“ vztah a zabráni tak i potencionální bolesti osobám se kterými žije či může žít ve „hraném“ vztahu.

Coming out jako životní komplikace

Ve druhé kapitole, která se zabývá prezentací coming outu festivalem Prague Pride, si všímám momentů, kdy dochází k prezentaci coming outu jakožto určité „komplikace“ pro lidský život. Z výzkumu Jójárt a Šípošové, který byl provedený na Slovensku, vyplývá, že tabuizace „homosexuálního způsobu života“ začíná už v rodině. Autorky vyvozují, že „skrývání“ sexuální orientace nese negativní psychické dopady a nutnost „lhat“ rodině je spojená s pocity strachu a úzkosti, přičemž negativní psychické dopady spojené se skrýváním sexuální orientace se poté přenášejí i na rodiče (Jójárt, Šípošová, 2004, s. 43). Normativ nutí celou rodinu ke „lhaní“ v tom smyslu, že hromadně „tají“ jedincovu jinakost kvůli obavám o vlastní „společenské uznání“. Nebo ze strachu, že by mohlo dojít k diskriminaci, odmítnutí apod. ne-heterosexuálního člena rodiny ze strany „většinové“ společnosti. Diskriminace je chápána jako vědomé a nevědomé rozlišování, které poškozují určitou skupinu nebo osobu patřící do určité skupiny (Jójárt, Šípošová, 2004, s. 43). Příslušnost ke skupině, která je spojena s otevřeným *přiznáním* (coming outem) se stává prvořadou při dalším definování a posuzování jednotlivce.

Tato kapitola také místy analyzuje momenty, kdy je v rámci prezentace festivalu Prague Pride „identita“ jedince (nejen ve spojitosti s coming outem) reprezentována a diskutována nějakým *vzorem* ze skupiny lidí se „stejnou“ identitou, který představuje jakýsi „ideální případ“. Tyto vzory představují ideální a požadovaný způsob, kterým by měl/měla divák/divačka „vyřešit“ *svou* identitu. Individuální přístup k lidem ve smyslu „řešení“ coming outu je později rozebrán především v rozhovoru o mentoringové poradně sbarvouen.cz s Ester Janečkovou.

Úvod tiskové zprávy k ročníku 2013 přetiskuje SMS rozhovor s Janou Černochovou, poslankyní a starostkou MČ Praha 2. Rozhovor je načrtnutý ve dvou konverzačních bublinách, kde šedá bublina představuje osobu – zastupující festival Prague Pride (pravděpodobně člena z týmu pořadatelů) a zelená bublina odpovídající Janu Černochovou.

Tématem festivalu byl Coming out, myslíte si, že je v Česku těžké se na veřejnosti vyoutovat?

Lehké to určitě není... A je rozdíl mezi tím, kde dotyčný žije. Třeba v Praze existuje nepochybně mnohem tolerantnější společnost než na venkově. Také je ve velkých městech jednodušší nalézt spřízněnou komunitu.

Zdroj: Výroční tisková zpráva Prague Pride 2013

Z otázky lze vyvodit, že tazatel či tazatelka spíše předpokládá, že Černochová bude reagovat ve smyslu *složitosti* provedení nebo, lépe řečeno, „komplikovanosti“ coming outu. Otázka zde není formulována otevřeně, jako by tomu bylo v případě, kdyby se tazatel/ka ptal/a „Jaké si myslíte, že je se v Česku vyoutovat?“, ale s výrazem „těžké“ už otázka sama o sobě o něčem vypovídá. Je zde tedy předpokládána „problémovost“ s vyřčením „nevětšinové“ sexuální orientace či „identity“ do veřejnosti a zároveň opětovná propagace veřejného coming outu.

Na složitost coming outu naráží i Czeslaw Walek v úvodním slovu k tiskové zprávě 2014. V tomto roce se velice často pořadatelé festivalu vyjadřují k otázce útlaku a šikany mladých LGBTQIA+ lidí v důsledku tragické sebevraždy čtrnáctiletého Filipa Havlíčka, a v důsledku toho také vzniká online poradna sbarvouven.cz. Czeslaw Walek se vyjadřuje k pražské queer komunitě a vyšší míře tolerance v Praze, podobně jako Černochová. Nicméně tento pražský „queer svět“ kritizuje pro jeho ignoraci vůči zbytku České republiky.

Czeslaw Walek v úvodním slovu k tiskové zprávě 2014 uvádí:

Jasně, že tu a tam na nás někdo zařve „ty zas... teplouši“ – ale už to nevnímáme, už máme *svůj svět, pražský svět*, svět tak trochu *queer*, svět, ve kterém se *cítíme volni a rovni*. Ale v *Čechách žije tisíce gayů a leseb, bisexuálů nebo transgender osob, kteří takové štěstí nemají*, kteří denně musejí čelit nadávkám, šikaně a

posměškům, kteří své *pravé já musejí skrývat hluboko uvnitř svých představ*. Gayům a lesbám se v Čechách *nežije blaze*.

(Výroční tisková zpráva Prague Pride 2014; zvýraznění PB)

V tomto výroku Walek přirovnává pražský „queer svět“ ke skupině lidí žijících v jakési pomyslné „bublině“, která jako by podle něj přehlížela, a přitom měla mít zodpovědnost za situaci všech „queer lidí“ v Čechách. Jójárt a Šípošová vysvětlují, že příslušníci a příslušnice „LGB menšiny“ se postupně stávají vůči homofobnímu a diskriminujícímu chování necitliví, ať už z důvodu psychických obranných mechanismů, tak v důsledku internalizované homofobie (2004, s. 42). Domnívám se, že tento výrok lze vztahovat na veškeré LGBTQIA+ identity. Výraz „svůj svět“ odkazuje k tomu, že Walek předpokládá jakousi jednotnost a ucelenost této „pražské komunity“, která už prošla coming outem a žije život, ve kterém se cítí „volní a rovni“. Tímto argumentem chce upozornit na to, že ne všichni „queer osoby“ v česku mají stejné možnosti.

Jak je uvedeno v tiskové zprávě 2014 „Prague Pride v tomto roce iniciovala nový portál zaměřený na LGBT osoby v krizi www.sbarvouen.cz“. Vznik projektu doprovází snaha vzbudit jakousi kolektivní pomoc LGBTQIA+ osobám. Právě na toto „kolektivní“ myšlení naráží i Walek v úvodu a celá zpráva se nese v tomto duchu – v důsledku sebevraždy čtrnáctiletého Filipa Havlíčka. Uvádím termín LGBTQIA+, nicméně zpráva se vyjadřuje *jen* o LGBT lidech a vynechává tak intersexuální, asexuální a další identity. O projektu sbarvouen.cz tisková zpráva dále říká:

Jedná se o mentoringový portál pro *LGBT osoby v krizi*, který jim poskytne pomocnou ruku, pokec, chápající ucho – všechno to, *co např. v období coming outu tak sakramentsky chybí* – a v případě *krize* odkáže na *vyzkoušené odborníky*, kteří mohou poskytnout *odbornou pomoc*. Sbarvouen.cz, *není odbornou poradnou*, kde najdete psychologa poskytujícího odborné poradenství. Setkáte se s gayi a lesbami, jejich přáteli či rodinou, kteří si prošli *podobnou zkušeností*.

(Výroční tisková zpráva Prague Pride 2014; zvýraznění PB)

Pojem „v krizi“ může odkazovat k potencionálním psychickým problémům způsobeným v období coming outu; coming out je prezentován jako nesnadné či

komplikované období v životě jedince. Homofobie je sociální fenomén, který má původ v genderovém uspořádání společnosti a v současné době se používá pro označení pocitů nepřátelství a nenávisti vůči všem skupinám osob, které nejsou heterosexuální či se jinak vymykají genderovému řádu (Smetáčková, Braun, 2009, s. 9). Lidé, kteří jsou ve stálém „duševním souladu“ se svou genderovou identitou, jsou označováni jako cisgenderové osoby. Ostatní lidé, kteří se vymykají tomuto pojetí, jsou označováni jako transgenderové či jiné queerové, agenderové, nebinární, genderově-fluidní či jiné osoby. Termín „podobná zkušenost“ odkazuje ke snaze vzbudit dojem pochopení a zájmu, protože díky tomu budou mít lidé pravděpodobně větší tendenci se mentorům poradny sbarvouven.cz ozývat a důvěřovat jim při sdělování svých osobních zkušeností. Vyjádření „odborná pomoc“ by mohlo evokovat medicínský výraz. Nicméně v dalším výroku je uvedeno, že poradna není odbornou poradnou, kde osoby v krizi najdou psychologa, ale najdou zde člověka, který sdílí podobnou zkušenost jako oni. Je zde tedy předpokládána určitá spojitost mezi LGBT lidmi či spojitost mezi jejich *přechodem* ke „šťastnějšímu“ tedy vyoutovanému životu. Také se zde předpokládá možnost, že coming out nemusí být snadný pro blízké LGBT osob a je upozorněno na to, že projekt umožňuje i setkání s jejich rodinou a přáteli, což může vzbuzovat „uklidňující“ dojem v tom smyslu, že mentoři vlastně prošli coming outem, ale stále mají své blízké a přátele. Role mentorů, kteří jsou sami LGBT, pak může působit jako ideální vyoutovaný a zároveň „spokojený“ vzor, kterým by se člověk „mohl“ jednou také stát.

Je uvedeno, že projekt sbarvouven.cz se zaměřuje na období coming outu, které je chápáno jako nejvíce krizové. Privilegovanými skupinami v rámci LGBTQIA+ komunity se zdají být lesby a gayové, nebo se objevuje termín LGBT. Ostatní sexuální a genderové identity nejsou v terminologii zmiňovány. Coming out se tak stává normativem zaměřeným jen na určité identity – privilegovaně gay a lesbické identity. Tisková zpráva pro rok 2014 dále uvádí rozhovor s mediálně známou moderátorkou Ester Janečkovou, patronkou projektu sbarvouven.cz a tetou Filipa Havlíčka.

Ester Janečková v tomto rozhovoru říká:

V první řadě se snažíme snížit obavy z jinakosti, strach z toho, že je volající jediný gay na planetě. Důležité je, aby dítě mělo možnost si otevřeně promluvit, aby zjistilo, že být gay je přirozené, že neztrácí hodnotu jako člověk jen kvůli tomu, že má jinou sexuální orientaci. Také hledáme plán, jak se vyoutovat.

Nicméně *nikoho do coming outu pochopitelně netlačíme*, každý má jiné rodinné a sociální zázemí. Někde coming out není možný ihned a je lepší s ním počkat. Občas se vyskytuje i tlak rodiny na léčení dítěte. Rodiče mnohdy chápou *homosexualitu jako nemoc*. V prvním případě mají volající obrovský svazující *strach z coming outu* nebo se na coming out *připravují*. Pak jsou tu ti, kteří se už vyoutovali, *ale dočkali se negativní reakce*, kterou nezvládají unést. Třetí skupina dětí se pak nedokáže smířit s tím, že by mohla být LGBT a *svou sexuální orientaci odmítají*.

(Výroční tisková zpráva Prague Pride 2014; zvýraznění PB)

Z tohoto rozhovoru vyplývá, že mentoři a mentorky projektu sbarvouen.cz, mají předpřipravený určitý postup, který považují za vhodný, pokud jde o coming out jedince, což vyplývá z výroku „v první řadě se snažíme...“. Janečková zároveň uvádí, že hledají plán pro každého člověka individuálně, protože berou na vědomí rozdílnost v „rodinném“ či „sociálním“ zázemí jedince. Individuální postup je pro lidi rozhodně spíše přínosný a pozitivní. Janečková používá termín „sexuální orientace“ a na případné řešení otázek z hlediska „genderové identity“ není kladen důraz. Nejčastěji používá termín „gay“, což může být zcela náhodné, či tento pojem může Janečková chápat jako „neutrální“ termín; obecně shrnující ostatní identity. Také to může být z důvodu, že „gay identita“ se nejčastěji objevuje ve statistikách návštěvnosti Prague Pride, což bude v textu rozebráno později. Ester Janečková upozorňuje na to, že se občas stále vyskytuje situace, kdy je rodiči kladen důraz na „vyléčení“ dítěte. Harding vysvětluje, že lesbické stanovisko ukázalo jako první, že ženy je možné milovat a oceňovat pro ně samotné a ne proto, jak slouží potřebám muže, dětí nebo dominantních skupin ve společnosti a může se nějakým lidem jevit jako „značně matoucí“ (2004, s. 320). Může se jim jevit jako „zrada přirozeného pořádku“ – tedy patriarchálních principů. Kulturně dané vzorce a stereotypy zde zajisté mohou hrát roli v tom, proč někteří rodiče chtějí své dítě „vyléčit“ z homosexuality/jinakosti.

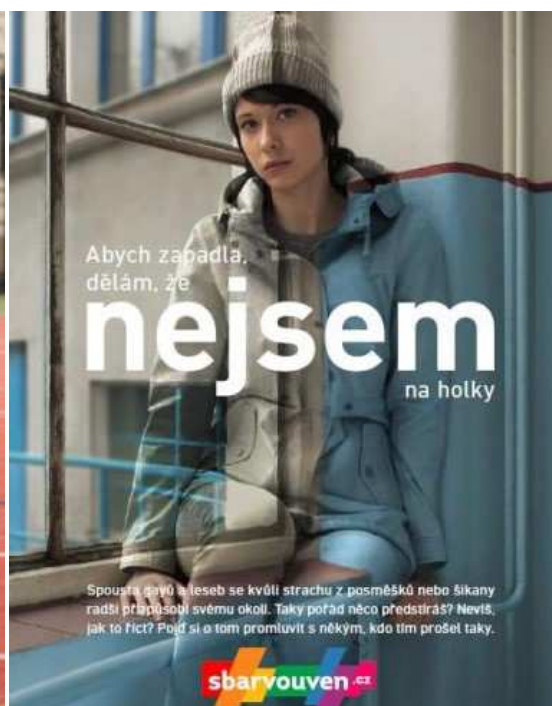
Coming out je prezentován jako „bod“, konkrétně jako „*nejdůležitější bod*“ určitého procesu. Tento *proces* je přitom chápán jako individuální pro každého člověka, nicméně mající určitou podobnost mezi LGBTQIA+ lidmi. Zdá se, že „veřejný coming out“ lze chápat jako určitou normu, která je prezentována skrze veškerou festivalovou propagaci. Janečková hovoří o třech typech lidí, kteří se ozývají s prosbou o radu.

Všechny tři tyto skupiny jsou rozděleny podle určité „fáze“ coming outu. „Ti před“, „ti po s negativní zkušeností“ a „ti, kteří svou orientaci odmítají“.

Tisková zpráva hovoří o kampani s názvem NEJSEM, která je mířena na mladé lidi. Kampaň je připravena týmem Prague Pridu a je prezentována i v tiskových zprávách jako součást aktivit Prague Pride³. Součástí této kampaně jsou letáky, plakáty, spot a online kampaň a jejím cílem je upozornit na existenci mentoringového portálu sbarvouven.cz.

Obrázek 1

Obrázek 2

Zdroj obrázek 1: <http://www.marieclaire.cz/sex-vztahy/s-pravdou-ven-online-poradna-pomaha-mladym-gayum-lesbam-ve-slozitem-obdobi>

Zdroj obrázek 2: <http://www.protisedi.cz/article/online-poradna-prague-pride-podrzi-mlade-gaye-lesby>

Výraz „zapadl/zapadla“ evokuje snahu o začlenění do „většinové“, tedy „heterosexuální“, společnosti. Pod sloganem je na obou plakátech uvedeno „taky pořád něco předstíráš?“, což vypovídá o snaze vzbudit u člověka, který plakát vidí, pocit jakéhosi *pochopení*. Dívka i chlapec vypadají na plakátu poměrně nešťastně a oba napůl mizí. Oba se ztrácejí v okolním světě a splývají s ním. Jejich „neviditelnost“ by zde

³ kampaň je vyobrazena na fotografiích v tiskové zprávě pro rok 2014 a v tiskové zprávě pro rok 2015 najdeme oba plakáty na jedné fotografii

mohla opět prezentovat jakýsi „opak“ vůči pomyslné „barvě“ a tato barva je opět prezentována jako „spokojenost“ ke které oba dojdou, když „přiznají“ že jsou „teplej“ a „na holky“.⁴

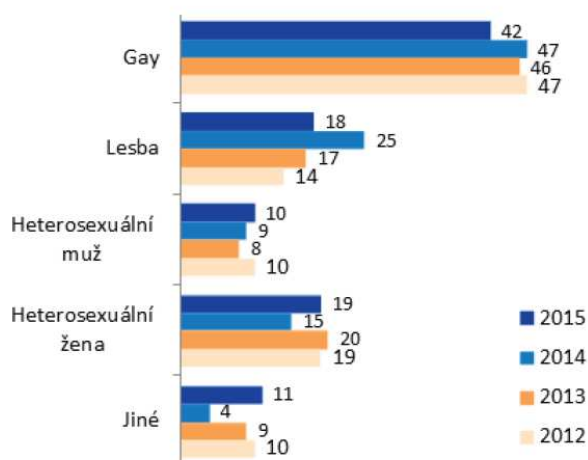
Jak bylo uvedeno, tato kampaň se snaží upoutat na projekt sbarvoven.cz, který pomáhá mladým lidem v období coming outu. Proto jsou oba aktéři mladí a jsou na místech, která připomínají školní prostředí – hřiště, chodba. Kampaň se snaží efektivně zobrazit reálný život mladého gaye a mladé lesby. Trans osoby a lidé s dalšími genderovými a sexuálními identitami nemají své vlastní plakáty. Oba plakáty se tedy věnují jen dvěma sexuálním identitám a nezobrazují nátlak „cisgenderové společnosti“ vůči transgenderovým a jiným queerovým identitám či další sexuální identity jako bisexualitu, pansexualitu či asexualitu.

V důsledku toho se nyní trochu zaměřím na to s jakým spektrem „identit“ Prague Pride nejvíce *pracuje*. Důvod, proč byl v ročníku 2014 zvolen pouze plakát chlapce, může být zcela náhodný, nebo může souviset s faktem, že mezi návštěvníky převládá v dotazování na „sexuální identitu“ identita „gay“. Identity „gay“ a „lesba“ se zdají být dominujícími i v prezentovaných *coming outových* spotech. Identita „lesba“ a „heterosexuální žena“ dosahují v reálné návštěvnosti přibližně podobných výsledků v každém roce a nejméně návštěvníků festivalu se hlásí k identitě „heterosexuální muž“ a široké a otevřené kategorii „jiné“. Důvodem, proč je kategorie „heterosexuální muž“ tak nízko a v roce 2013 byla dokonce nejméně častou „identitou“ oproti ostatním, může vycházet z genderových stereotypů a předsudků. Jójárt a Šípošová (2004, s. 47), upozorňují, že kulturní vzorce povolují ženám mnohem více než mužům „projev tělesnosti.“ A gayové se tak více než lesbické ženy brání otevřeným projevům (např. držení za ruce na veřejnosti). Podle tohoto argumentu je prostředí na Prague Pride spíše „příležitostí pro gaye“, kde se nemusí obávat držet se za ruce apod. a je pro ně více přátelské než prostředí „mimo něj“, než pro „ženy“, které se v důsledku daných kulturních vzorců „mohou“ spíše držet za ruce na veřejnosti i v prostředí mimo festival.

---

⁴ v tiskové zprávě 2014 je zobrazen pouze plakát číslo 1 – s chlapcem

Sexuální identita (v %)

Zdroj: Výroční tisková zpráva Prague Pride 2015

Převládá tedy zobrazování sexuálních identit a gay a lesbických coming outů. Mezi spoty najdeme určitou spojitost. Najdeme zde spoty jednotlivců, ale i „stejnopohlavních“ párů (lesbických žen, nikoliv párů gay mužů), které spolu žijí. Spoty „dívek“ obsahují příběhy o coming outech k „lesbické identitě“, mají stopáž (ve většině případů) do dvou minut a z celkového počtu trochu převažují nad spoty „chlapců“, kterých je tedy sice méně, ale zase mají delší stopáž (až přes sedm minut). Tento jev by mohl vypovídat o tom, co již bylo rozebráno v předešlé části textu, ale třeba také o snaze vyrovnat počet zobrazování genderové identity ve spotech. Chybí prezentace transgender, intersexuálních, bisexuálních, asexuálních a jiných coming outů a kampaň se jeví jako striktně mířená na vyoutování lesbických a gay identit. Změnu v tomto trendu lze pozorovat až v letech 2015 a především 2016, kdy se na *youtube* kanále Prague Pride objevují videa mentorů a mentorek poradny sbarvouven.cz, kde se objevují i transgender coming outy.

Lidé ve spotech hovoří o své osobní zkušenosti s coming outem, což upozorňuje na celou řadu problémů, se kterými se může LGBTQIA+ osoba v Česku setkat.

Martina, která pochází z nábožensky založené rodiny, ve spotu z roku 2013 říká:

Co se týče homosexuality, moje rodina to *nebere*, protože jsme *založeni v křesťanství* a je to docela těžký. Babička se to nesmí absolutně dozvědět, teta

se to dozvěděla přes moji seznamku a byl z toho docela bordel. Byla jsem v práci a přišla moje mamka, která to prostě taky *nijak nebere a bylo to zajímavý*. Teta to zjistila. Při nákupu se mamka zeptala „Chceš tam nechat i ten kozí sýr?“, načež teta řekla „Ona by radši kozy než kozí sýr.“, takže to bylo vtipný, ale *nevěděla jsem, jestli se smát nebo ne, ale každopádně rodina to zavrhla*, a tak se to *snažím tajit a nedělat zbytečné problémy*.

(Coming out – Martina; zvýraznění PB)

Spot Martiny jistě působí příjemným dojmem na ty jedince, kteří se pokusili coming out *provést* a setkali se s negativní reakcí v rodině, anebo se o to ani z nějakého důvodu nepokusili, ale zde přesto vidí úsměv na tváři Martiny, která má podobnou zkušenost. Spot může u někoho vyvolat lítost nad zhoršením vztahů v rodině Martiny a snahu něco změnit. Přestože se video jmenuje „Coming out – Martina“, tak vlastně žádné konkrétní „svěření se o své identitě“ spot neobsahuje. Tudíž je zde coming out prezentován i jako to, že se teta Martiny dozvěděla o „identitě“ neteře díky seznamce a zavrhla ji a později se ji pokusila zesměšnit narážkou na její „sexuální identitu“. Coming out (pokud tak budeme chápat příběh Martiny) je ve spotu prezentován jako „životní komplikace“, kterou se však Martina pokusila překonat, což může svědčit o jakémisi „směrování“ diváků a divaček k provedení coming outu v rodině. Martina sama nepůsobí dojmem, že měla nějakou zvláštní potřebu „provést coming out“ ve své rodině, ale spíše dojmem, že to brala jako automatickou normu.

V závěru spotu se Martina svěří, že se postavila do takové role, aby „nedělala zbytečné problémy v rodině“, což nicméně ukazuje, že i když je situace v rodině nezměnitelná, dá se s tím žít. Jójárt a Šípošová říkají (2004, s. 53), že k nejčastějším případům diskriminace v rodině patří kontrola a ponižující zacházení např. v pokládání dotazů, na které by „heterosexuál“ nebyl dotazován. Ve většině spotů „coming out 2013“ se ve výrocích lidí objevují pozitivní reakce rodičů nebo je zmiňováno postupné zlepšování rodinných vztahů po uplynulé době.

Jedním z nejsledovanějších spotů v ročníku 2013 je spot Patrika Havelky, který uvádí:

To, že jsem gay, jsem řekl nejdříve bráchovi, který to vzal v pohodě. Řekl mi, proč jsem mu to *neřekl hned, že to bere úplně v pohodě*. Druhý den mi volal, ať se držím, že *to jede říct rodičům*, takže jsem byl trošku *vynervovanej*. Když jsem

volal rodičům, nejdřív mi to vůbec nebrali a furt mi to típali. Přijeli se pak podívat na mou maturitu, kde mě jen pozdravili a zase odjeli. Trvalo to tak *asi měsíc až dva a pak se mi máma sama ozvala*. Bral jsem to potom jako uzavřený, že to budou brát v pohodě, načež jsem se z různých stran dozvěděl, že *máma pořád brečí a nezvládá to*. Dneska už je to naprosto *normální, děláme si z toho srandu a máma se mnou byla i ve Friends a na různých párty*.

(Patrik Havelka - Coming out pro Prague Pride 2013; zvýraznění PB)

V tomto spotu není v žádné jeho fázi řeč o jakémkoliv doporučení k „vykonání“ coming outu. Celý spot je o osobním příběhu Patrika a o jeho vztahu s rodinou. Vyjádření „vynervovanej“ svědčí o psychických problémech nebo o strachu z reakce rodičů na zjištění jeho „gay identity“. V tomto smyslu má spot představovat moment, ve kterém se mohou *rozpoznat* jeho diváci a divačky, kteří coming out mají v plánu „nějak řešit“. Reakce rodičů svědčí o tom, že coming out v určitém období („asi měsíc až dva“, ale vlastně déle) ovlivnil vzájemné vztahy. V tomto spotu není nijak prezentován život „před“ coming outem a chybí zde jeho přirovnání k „méně šťastnému“ typu života, jako tomu bylo již častokrát u doposud uvedených spotů a rozhovorů. Z reakce bratra, který *to „bere v pohodě“* však vychází, že si „přiznání ke gay identitě“ zasluhuje od bratra určité zamyšlení se a následné vyjádření „uznání“, což je ve spotu považováno za normu. K „přiznání“ se rodičům dochází z úst bratra a ne ze strany osoby, které se nově určená „gay identita“ týká.

Vzájemné vztahy mezi matkou a synem jsou zde „harmonizovány“ na základě společné návštěvy gay klubu a „děláním si z *toho* randy“. Role otce je z toho prostoru vynechána. Coming out je prezentován jako životní komplikace, při které vlastně dochází k otřesení rodinných vazeb, ale zároveň dochází k „uklidnění“ vztahů v důsledku plynoucího času, zábavy a humoru.

Poradna *sbarvouven.cz*, fungující od roku 2014, je v rámci festivalu Prague Pride velmi propagována. Na oficiálním *youtube* kanálu Prague Pride existuje několik spotů, ve kterých nejen LGBTQ+ mentoři a mentorky hovoří o svých zkušenostech s coming outem a následně nabízejí *pomoc* těm, kteří ji tam hledají.

Xenie, mentorka poradny sbarvouven.cz, ve svém spotu uvádí:

Když jsem si to poprvé uvědomila, měla jsem pocit zmatenosti, že se rozpadnu na kousíčky, řešila jsem jednak orientaci, ale i to zda jsem muž či žena, měla jsem v hlavě prostě totální chaos. Negativní zkušenost jsem neměla v okolí, složitější to je v rodině. I pod dojmem, co se stalo s Filipem, si říkám, že bych tady mohla být pro někoho, kdo tápe tak, jako jsem tápala já, a můžu mu třeba pomoci najít jeho cestu. Chtěla bych říct, aby ses nebál být sám sebou.

(Prague Pride poradna - mentorka Xenie; zvýraznění PB)

Na spotu Xenie je vidět, že Filipova sebevražda znamenala skutečně zlomový bod, který si někteří LGBTQIA+ lidé vyložili jako svolání více se aktivizovat a zapojovat do dění v komunitě. Vyjádření „aby ses nebál být sám sebou“ znamená podporu coming outu. Za nejdůležitější zde však považuji skutečnost, že mentorka Xenie hovoří velmi otevřeně o své životní zkušenosti a o své „intimitě“, což může být v důsledku toho, aby zaujala člověka, který by se s jejím příběhem mohl „ztotožnit“. Popisuje stavy „chaosu“, „zmatenosti“ a „rozpadnutí na kousíčky“, se kterými by se divák či divačka spotu mohl či mohla potencionálně „ztotožnit“, což o dost zvyšuje pravděpodobnost, že mentorku Xenii následně kontaktuje např. s prosbou o nějakou konkrétní radu. V tomto spotu dochází k řešení sexuální orientace i genderové identity a je mezi spoty zcela výjimečný, protože většina spotů, se věnuje gay a lesbickým identitám.

Jednou z mentorek projektu sbarvouven.cz je i Svatava Havlíčková, matka Filipa Havlíčka, která ve svém spotu říká:

Do projektu sbarvouven.cz jsem se zapojila, protože jsem po smrti Filipa pochopila, jak je pro LGBT lidi *těžké žít v naší společnosti*, která je vůči nim někdy *velmi netolerantní, odmítavá a mnohdy nevstřícná*. Chtěla bych pomáhat lidem, jako byl on. Život je krásný a nejhorší je srážka s blbcem, proto se obklopte lidmi, kteří vás podpoří a budou mít rádi. A mějte rádi sami sebe, protože jste všichni úžasní.

(Prague Pride poradna: mentorka Svatava; zvýraznění PB)

Spot paní Svatavy považuji za velmi emotivní, v důsledku toho, čím si musela projít po smrti svého syna. Skutečnost, že paní Svatava je členkou této mentoringové poradny, působí na sledující, kteří (*předpokládejme*) řeší otázky ohledně své sexuální či genderové identity, dojemem, že i když se „bojí“ situaci řešit, tak „bude líp“. Paní Svatava, zda vlastně představuje „maminku“, která toho dříve o LGBTQ+ problematice nevěděla mnoho, ale nyní je informovanější. Její častá vyjádření jako „život je krásný“ a „mějte rádi sami sebe, jste úžasní“ působí „uklidňujícím“ dojemem na diváky a divačky, kteří by mohli „procházet“ podobnou situací kterou procházel Filip. Coming out je prezentován jako „problematické období“. V tomto spotu, více než v kterémkoliv jiném, je však rovnou prezentován i jako situace, která je v rodině řešitelná. Paní Svatava pracuje s termínem „LGBT lidé“ a jiné QIA+ identity v tomto směru nedostávají prostor.

Tereza, mentorka poradny sbarvouven.cz, ve svém spotu uvádí:

S coming outem mám výborné zkušenosti, protože pro mě byl úlevou a hlavně překvapením, protože jsem vůbec nečekala až tak pozitivní reakce. Svěřit se někomu o tom, že jste transgender, je podle mě důležité, protože když si řeknete, že to budete v sobě dusit celý život, tak ten život neprožijete, budete se akorát trápit, takže určitě doporučuji „jít s barvou ven“. Negativní zkušenosti na to, že jsem transgender mám jen s manželkou, což je pochopitelné a jedenkrát na mě pokřikovali dva kluci v parku, jinak ne. Mám 99% pozitivních reakcí, což bylo i pro mě překvapením.

(Prague Pride poradna: mentorka Tereza; zvýraznění PB)

Ve spotu mentorky Terezy pozorujeme výčet pozitivních zkušeností s coming outem. Po příkladech ze svého osobního života, které mentorka uvádí, vysvětluje, že pozitivních zkušeností má 99%, což bylo i pro ni samotnou „překvapením“. Je zde tedy opět snaha vzbudit zájem diváka nebo divačky tím, že je prezentována osobní zkušenost mentorky. Coming out je chápán jako „zlomový“ nebo „komplikovaný“ bod jejího života se kterým je spojena i negativní zkušenost, která je vzápětí přebita informací, že pozitivní zkušenost zdaleka převažovala, což může působit „příjemným“ dojemem na sledující, kteří mají strach z převažujících negativních reakcí. Tímto způsobem spot jistě podporuje a směřuje diváka nebo divačku k *provedení* coming outu.

Výrazy „dusit“, „úleva“ nebo „neprožitý život“ opět svědčí o oddělování životů „před“ a „po“ coming outu. Coming out je prezentován jako proces, který znamená cestu k životu „prožitému“ nebo alespoň zvětšuje pravděpodobnost jeho „prožitosti“ a snižuje možnost „trápení se“. Jedná se o coming out transgender ženy, a mezi ostatními spoty je poměrně vzácný. Dochází tak k narušení jakéhosi „*monopolu* na coming out“, který patřil sexuálním identitám; gay a lesbickým. Pro demonstraci coming outu jako „zlomového bodu“ či „přechodového stádia“ používá Tereza ve svém spotu slogan „jít s barvou ven“, který se, kromě hesla ročníku festivalu Prague Pride 2013 a názvu poradny sbarvouven.cz, stal i využívaným a opakujícím se heslem mezi mentory a mentorkami a dalšími osobami (např. celebritymi) ve spotech. Toto heslo je tedy univerzální pro coming outy sexuální i genderové identity.

Ředitelka bratislavského pochodu hrdosti Romana Schlesinger v rozhovoru pro *genderonline.cz* uvedla, že Pride je na Slovensku velmi malý, mnohem menší než v Praze. A Schlesinger se domnívá, že je to v důsledku strachu z fyzického útoku, nebo z toho, že bude člověk například někde vyfocený a dozví se to jeho okolí (rodina, spolupracovníci), což „souvisí s tématem coming outu a otevřeností k vlastní identitě“ (GENDER, ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI, V ÝZKUM ROČNÍK 14, ČÍSLO 2/2013 | 55).

Zdeněk Sloboda pokládá v tomto rozhovoru otázku:

Nejen většinová společnost, ale ani LGBT lidé sami se nechtějí ukazovat v průvodech. Často jsou i proti nim. Jak se vyrovnáváte s tímto problémem, co to znamená pro organizaci a podobu Vaší akce?

Romana Schlesinger odpovídá:

To, že jsou členové a členky LGBTI komunity proti událostem, jako je pride, je podle mě vlastně i *zdravé*. Ukazuje to, že *nejsme tak ohrožená skupina*, že si můžeme dovolit mít různý názor na jednu věc. Ale já si myslím, že to je výborná věc mít na stejné věci různý názor. Tato *pluralita je v podstatě zdravá*. (zvýraznění PB)

Coming out je zde spojován opět spíše s veřejným „přiznáním“, které, jak Schlesinger vysvětluje, je spojeno se strachem z fyzického útoku nebo psychických dopadů spojených s tím, že „většinová“ společnost „dozví“ o jedincově *jinakosti*.

Schlesinger dále používá termín „zdravý“, který má značně medicínský charakter. Používá ho ve spojitosti s pluralitou názorů uvnitř jinak „něčím spojené“ komunity lidí (v tomto případě LGBT komunity). Je možné, že by tato pluralita mohla být chápána jako „přínosná“ například v tom smyslu, že lidem z „většinové“ společnosti ukazuje, že i na akci, kterou „si sami vytvořili“ či která „by se jich měla týkat“ se zdaleka všichni neshodují, a proto není nutné, aby na lesbické, gay, bisexuální a transgenderové osoby bylo nahlíženo jako na „totožné“ jedince, nýbrž spíše na „pestrou“ skupinu „různých“ lidí majících „různé“ názory, což zde může být zaobaleno v termínu *zdravé*.

Z celkového hlediska lze soudit, že Prague Pride směřuje prezentaci coming outu jako obecně pozitivního a přínosného procesu. Vedení festivalu se tímto může snažit o to, aby se z coming outu (především v rodině) stal automatický proces, což by potencionálně mohlo vývojem vést k vytvoření takové společnosti, která by vlastně coming outy již nepotřebovala. Coming out je procesem, pro který je v první fázi typický strach a nervozita z přijetí, poté „vyřčení identity“, čímž vlastně dochází k jejímu ustálení v „minoritní“ pozici a následné „přijetí“ ze strany okolí a rodiny, či přijetí „až po čase“ nebo případné „zavržení“. Celý tento proces ve svém počátku vlastně stojí na existenci „identity“ a její opozici vůči „identitě jiné“.

Přičemž Rupp uvádí (2001, s. 199), že „stejnopohlavní“ kultury vytvořili základ společenského hnutí, které později pomohlo hlouběji definovat „gay a lesbické“ identity a postupně také „bisexuální“ a „transgenderové identity“. Jójárt vysvětluje, že „gay a lesbické identity“ nejsou pouze „obětí“ heteronormativních tlaků, ale sami se mohou normativními stát, když vyloučí ze svých řad ty, které není možné zařadit. Komunity představují „prostor“ pro sdílení zkušeností a formování identit a zároveň jsou místem normativních a regulativních procesů, kterými zavazují své členy (2004, s. 177). Měnicí se identita je tedy zásadním faktorem ovlivňujícím vývin komunity. Podle Jagose (2004, s. 356) se „gayská identita“ začala konstruovat analogicky k etnické skupině – jako osobitá a samostatná skupina a nikoliv jako radikální možnost otevřená všem lidem.

Coming out je prezentován a nahlížen jako určitá životní komplikace, kterou se vyplatí *podstoupit*. Život „před“ bývá vyobrazován a chápán jako šedivý a v opozici k tomu je život „po“ coming outu vnímán a zobrazován jako barevný. Coming out je oním „bodem mezi“, od kterého je očekávána určitá „složitost“. Ze strany pořadatelů či tvůrců festivalu a kampaní je zřejmé jisté očekávání *komplikovanosti* tohoto období,

keré je samo o sobě chápáno jako poskytnutí informace o jedincově „skutečné“ sexuální nebo genderové „identifikaci“ jeho rodině nebo blízkému okolí a ne pouze jako samotné „uvědomění si své vlastní identity“.

Coming out jako služba pro LGBTQIA+ komunitu

Třetí kapitola se na základě opakujících se podobností v propagačních spotech, sloganech atd. pokouší nahlédnout na další aspekt festivalové „propagace“ coming outu. Všímám si momentů, kdy je coming out prezentován jako služba pro LGBTQIA+ komunitu.

Tisková zpráva pro ročník 2012 ve svém úvodu říká, že heslem tohoto ročníku je slogan „Dáme barvy dohromady“. Slogan je vizuálně doplněn staročínským tangramem v duhové podobě a různých tvarů.

Zdroj: Výroční tisková zpráva Prague Pride 2012

Jak uvádí TZ Prague Pride 2012, tangram má upozorňovat na hlavní cíl tohoto ročníku: „ukázat veřejnosti komunitu jaká opravdu je, ve všech tvarech a barvách, včetně minorit jako jsou Romové, zdravotně hendikepovaní, transgender osoby nebo věřící“ (Výroční tisková zpráva Prague Pride 2012). Toto prohlášení prezentuje snahu o začlenění co největšího množství lidí do „komunity“, ale současně i o snaze prezentovat ji veřejnosti takto *pestrou*. Transgender tematika je přitom v zobrazování coming outů skrze všechny zkoumané ročníky poměrně vzácná a skupinami, jimž se dostává nejvíce prostoru, jsou lidé lesbické a gay sexuální orientace. Více prostoru na *youtube* kanálu

Prague Pride dostávají transgenderové osoby od ročníku 2015. Dvě textové „bubliny“, které jsou v tiskové zprávě 2012 uvedeny pod tangramem:

„V roce 2012 nám Pride umožnila realizovat to, čím nás inspirovala ta první z roku 2011 a co jsme si vzali za cíl: nebýt jen čistě sportovní organizací, ale transparentně se hlásit ke svému LGBT zaměření a pomáhat budovat plnohodnotnému začleňování minorit do české společnosti. Těšíme se na Pride 2013!“

Tomáš Kuchař, Alcedo

„Prague Pride 2012 pro mě byla prostorem, kde jsem se cítila svobodně, dobře a setkala se s pochopením u ostatních lidí, prostorem, kde jsem se cítila být většinou.“

Tereza Mikšaniková, eLnadruhou

Zdroj: Výroční tisková zpráva Prague Pride 2012

Tomáš Kuchař z české LGBT sportovní organizace Alcedo uvádí, že díky festivalům Prague Pride vidí význam v „transparentním hlášení se k LGBT zaměření“; - organizace „hlásící se“ ke svému „LGBT zaměření“ pomáhá lépe začleňovat minority do české společnosti. I to je výrok vztahující se k pohledu na coming out, v tomto případě nejenom coming out individuální, ale i kolektivu, organizace. Výrok vzbuzuje dojem jakési „hrdosti“, protože hlášení se k LGBT zaměření je zde spojeno se z toho vycházejícími pozitivní výsledky pro „minority“ samotné, zároveň ale i pro celou českou společnost.

Tereza Mikšaniková z (dnes již neexistujícího) občanského sdružení eLnadruhou ve svém příspěvku říká, že se na festivalu setkala s „pochopením“ u „ostatních“ lidí. Což jen opětovně potvrzuje chápání „identity“ jako „prvku“, který v tomto případě potřebuje „uznání“ od lidí majících identitu většinovou. Touha „být pochopen“ se tak stává normativem, o který by měl ideálně stát každý, kdo se neřadí k „většinové“ sexuální nebo genderové identitě. Toto přitom nevyvozuji přímo ze slov Mikšanikové, ale z faktu, že je takovýto názor opakovaně prezentován festivalem Prague Pride a konkrétně v tomto případě zveřejněn přímo pod úvodní stranou jeho Výroční tiskové zprávy pro rok 2012.

Czeslaw Walek v úvodním slovu k tiskové zprávě 2014 hovoří opět mimo jiné o tragické smrti čtrnáctiletého Filipa Havlíčka. Walek uvádí:

Filipova tragická smrt byla pro nás *probuzením* – nestačí dělat jednou ročně festival, *musíme všichni dělat mnohem víc, dokud nedosáhneme toho, že být gayem nebo lesbou bude u nás to samé, jako být blond. Musíme začít rvát. Každý z nás může pomoci už třeba jen tím, že se nebude stydět za to, kým je. Že zajde na pride a hrdě se projde centrem města držíc svého přítele/ přítelkyni za ruku, napíše svému poslanci či poslankyni, proč ještě neprojednali změnu zákona o registrovaném partnerství, nebo okřikne někoho, kdo vypustí přiblblé vtípky o buzerantech.*

(Výroční tisková zpráva Prague Pride 2014; zvýraznění PB)

Z výrazů jako „musíme dělat mnohem víc“ a „musíme začít rvát“ vyplývá, že se Walek snaží probudit ve čtenářích a čtenářkách zájem se nějakým způsobem aktivizovat a více zapojovat do LGBTQIA+ dění. Apeluje přitom na smrt mladého chlapce. K Filipově smrti se Walek odvolává jako k „varovnému signálu“; tento zlomový okamžik má být motivací pro *všechny*. Pracuje s kolektivní identifikací „*my*“ musíme/nesmíme apod. Termínem „*my*“ může myslet všechny LGBTQIA+ osoby, ale i jejich přátele či známé a lidi obecně. Walek zde hovoří o individuálních aktech hrdosti stojících na každodenním běžném jednání a otevřené přiznání se k LGBTQIA+ identitám se zde přímo neobjevuje. Dále prezentuje způsoby, jakými je možné tuto nutnou „aktivizaci“ provádět – „okřiknutí“, dopis poslanci nebo poslankyni a „coming out“. Walek apeluje tak na to, aby „neheterosexuální identity“ byly vnímány celou společností jako běžné a hovoří tak vlastně ke všem lidem.

Přestože výraz *coming out* není přímo použit, je zde popsán tak, jak ho pořadatelé festivalu Prague Pride často chápou a prezentují ve spotech apod. O tom svědčí pasáž, ve které Walek říká, že „každý může pomoci tím, že se nebude stydět za to, kým je a hrdě se projde centrem města držíc svého přítele/přítelkyni.“ Tato věta opět připomíná to, co bylo přiblíženo v předchozích kapitolách – prezentaci coming outu jako přechodové fáze „mezi spokojeným“ a „nespokojeným“ životem.

Walek výrazem „nebojte se držet za ruce“ apeluje na význam absence studu. Chce, aby strach z takového gesta zmizel a „držení se za ruce“ se tak stalo běžným

v každodenním životě, což by celkově snížilo i míru nutnosti *provádění* „coming outů“, nebo alespoň snížilo *obtížnost* tohoto procesu. Pocit uvedené „hrdosti“ v průchodu se pojí s momentem pozitivní identifikace s „menšinovou identitou“ a s pocitem sounáležitosti ve vztahu k širší skupině lidí v komunitě. Pocit hrdosti se tak vztahuje k jedinci jako „k jinému“, ale i k ostatním jako „k jiným“. Používání termínů „náš“ a „naše“ je ve slangu LGBT lidí běžné dodnes. Komunita jako taková hrála zásadní roli v procesu „přetváření“ označení do něčeho pozitivního – člověk si všiml, že je spousta „normálních lidí“, kteří se také takto označují a dokonce právě i toho, že tak činí s určitou „hrdostí“ (Jójárt, 2007, 181).

„Stydět se“ má v tomto argumentu nejspíše takový výraz, který na čtenáře může působit dojmem, že když coming outem neprojde, tak dělá něco špatně, což reflektuje onen „život před vykonáním coming outu“. To je ještě umocněno spojením s Filipovou smrtí, kterou Walek chápe jako varovné „probuzení“. V důsledku toho je vytvářen nátlak na ty, ke kterým se zpráva obrací, a kteří jsou vyzýváni, aby svými coming outy zabránili další podobně tragické smrti. V tomto výroku je coming out poměrně jasně prezentován jako „-služba-“ a *závazek* pro LGBTQIA+ komunitu. V této logice má každý individuální coming out pozitivní dopad nejenom na jedince samotného, ale i pro všechny ostatní, kteří ještě „vyoutovaní“ nejsou, i na společnost jako celek. Je předpokládáno, že když dojde k jeho „provedení“, bude to mít pozitivní dopad nejenom pro, kteří ještě „vyoutovaní“ nejsou. Což se pojí s celkovou prezentací coming outu, jakožto bodu vedoucímu k „lepšímu“ životu – více coming outů lze tedy v tomto pojetí chápat jako více „šťastnějších“ lidí s „menšinovou“ sexuální orientací či genderovou identitou.

Coming out je prezentován jako určitá *služba* pro LGBTQIA+ komunitu. Jeho provedením se zvyšuje znalost o problematice LGBTQIA+ komunity obecně, což například zvyšuje zlepšení kvality života u jedinců, kteří nad svou identitou tápají. Lze konstatovat, že se vedení festivalu Prague Pride snaží o to, aby se z *procesu* coming outu stal zcela běžný jev, který celkově pomůže k vytvoření otevřenější společnosti. Podle mého názoru by v takovéto společnosti *coming outy* vlastně nebyly potřeba, protože by se každý choval/cítil/měnil podle svého a nemusel/nemusela by přijímat pevně danou „identitu“, pokud by mu/jí nevyhovovala, jen proto, aby jejím „přiznáním“ pomáhal/a ke zlepšení společnosti jako takové. Tím, že jedinec přijímá pevně danou identitu, byť její pevnost nemusí být stálá, může se např. v průběhu života ještě změnit,

se v očích společnosti zařazuje do určité „škatulky“. Společnost, která je ovládána normativem, poté ví, kdo jedinec „je“ a předpokládá od něj/ní/toho určité chování. Touha po *pochopení* a respektu je prezentována jako norma, o kterou by měl usilovat každý člověk. Nikdo by se neměl stydět za to, jak cítí, že by se měl/ měla/mělo chovat na veřejnosti – je upozorněno na boj s každodenním studem, který je neustále vytvářen v důsledku působícího normativu.

Prague Pride jako platforma úspěšně „vyoutovaných“ lidí

Tato kapitola dále rozvíjí téma, které se začalo vyjevovat již v předcházejících kapitolách, tj. využívání „pozitivních“ vzorů coming outu. Festival Prague Pride často používá ke své propagaci nejen příběhy „neslavných“ lidí, nýbrž také příběhy a zkušenosti „vyoutovaných“ celebrit či slavných osobností z různých oborů, které ne vždy hovoří o tom, zda jsou nebo nejsou LGBTQIA+, ale coming out veřejně podporují. Osoby, které nejsou nijak mediálně známé, mají zřejmě reprezentovat člověka „z běžného života“ ke kterému se divák nebo divačka připodobní snadněji než ke zpěvákovi či herečce. Jednou z těchto slavných „vyoutovaných“ osobností, které podpořili Prague Pride, je Martina Navrátilová. Jak připomíná Věra Sokolová, otevřené přiznání Martiny Navrátilové k lesbické identitě a orientaci v roce 1985, bylo inspirativním a zlomovým bodem v životech mnoha lesbických žen a gay mužů v normalizačním Československu (2015, s. 249).

Jedním z dalších způsobů, kterým Prague Pride představuje úspěšné vzory LGBTQIA+ komunity je talk show jménem Pride Voices.

Výroční tisková zpráva pro ročník 2014 k talk show Pride Voices uvádí:

Světovou premiéru si na Prague Pride odbyl nový formát talk show – „Pride Voices“. Jeho cílem je prezentovat osobní příběhy lidí, kteří svým chováním, svými činy a postoji změnili historii LGBT komunity buď u nás doma, nebo ve světě. Na prvním Pride Voices se představilo devět osobností se svými inspirativními příběhy.

(Výroční tisková zpráva Prague Pride 2014; zvýraznění PB)

Talk show Pride Voices má tedy explicitně sloužit k představování „inspirativních“ osobností a vzorů. Touto prezentací se festival Prague Pride pravděpodobně (kromě obecně informativního hlediska) snaží o zvýšení „aktivity“ české LGBTQIA+ společnosti. Pokládám si otázku, zda tato prezentace vzorů skutečně může vést k aktivizaci LGBTQIA+ komunity. Uvádím pojem LGBTQIA+, byť v TZ se pracuje s méně obsáhlým termínem „LGBT komunita“. Mezi hosty například byli: fotografka Maika Elan, ruská novinářka a LGBT aktivistka Olga Kurachyová, londýnský novinář a zakladatel Pink News Benjamin Cohen a také česká LGBT aktivistka Jana Kociánová. Vytvořením takové talk show dochází ke zvyšování povědomí o činech a aktivitách těchto LGBT aktivistů a aktivistek, což je směřováno na větší motivaci diváků a divaček více se angažovat v LGBT aktivismu. Prezentace těchto vzorů může také celkově zvyšovat „sebevědomí“ české LGBTQIA+ komunity, což by mohlo znamenat nárůst počtu veřejných coming outů mezi více či méně známými nebo úspěšnými lidmi. Všichni významní hosté mají v rámci Pride Voices prostor, během kterého prezentují svůj příběh či svou práci v kontextu s LGBTQ+ problematikou. Vietnamská fotografka a vítězka World Press Photo Maika Elan hovoří o své práci, během které prezentuje fotografie LGBT homosexuálních párů a vypráví jejich příběhy. Účastníci a účastnice Pride Voices se tak dozvídají o situaci LGBT párů v jiných zemích (Vietnam a Kambodža) a mohou srovnat situaci se situací v České republice, což rozšiřuje jejich obzory. Zároveň se dozvídají o úctyhodné práci člověka, který se této problematice věnuje a svou práci miluje. Příběhy Maiky Elan se tak mohou stát motivací pro další LGBTQIA+ osoby.

Jana Kociánová, která je pamětnicí LGBT života za totality, během Pride Voices hovoří o událostech ze svého života. Zmiňuje například skutečnost, že jí mladší bratr neumožnil setkání s neteřemi, aby je neovlivnila svou homosexualitou.

Jana Kociánová dále uvádí:

Odpusťte mi, ale jsem si jistá, že jsem nechtěla nikoho rozesmutnit nebo působit tragicky. Jsem si jistá, a musím to říct: *Neměli bychom zapomínat na minulost, protože když si ji budeme pamatovat, tím spíše si užijeme dnešek a současnost. Já jsem šťastná za to, kým jsem. Měli bychom si užívat současnost a svobodu, kterou jsme skutečně neznali po dlouhou řadu let.*

(Pride Voices - Jana Kociánová - Prague Pride 2014, překlad do ČJ a zvýraznění PB)

Kociánová připomíná období totality, jehož vliv působí ve společnosti až do dnešní doby. Upozorňuje na křehkost svobody, obsažené v současnosti. Svým příběhem připomíná období, které „není pryč“ zase tak dlouho a určitě může vzbudit u diváků a diváček snahu více se aktivizovat či vzdělávat v dění LGBTQIA+ komunity. Její projev zde chápat jednat jako motivační, ale také jako edukativní. Důležitý je tedy jednak význam hostů/vzorů pro LGBTQIA+ komunitu, ale také jejich vzájemná pestrost v jejich životních osudech či profesích. Kociánová připomíná účastníkům a účastnicím *nebezpečí* minulé doby, Maika Elan ukazuje situaci homosexuálních párů v zahraničí a Charlie Rounds, americký businessmen a LGBT aktivista, např. vysvětluje, že pomohl k uzákonění manželství homosexuálních párů ve státě Massachusetts v roce 2004 a hovoří o dalším neúprosném boji za uzákonění manželství v dalších státech USA. Tito lidé bojují za LGBTQIA+ práva ve světě a zároveň k tomuto boji motivují další.

Prezentace významných vzorů LGBTQIA+ komunity pokračuje i v dalším ročníku 2015. Tisková zpráva ročníku 2015 hovoří o vystoupení „vousaté zpěvačky“ Conchity Wurst a také o koncertu Anety Langerové, který proběhl v rámci festivalu. Fotografie z obou vystoupení jsou zobrazeny v této tiskové zprávě v poměrně velkém formátu. Jsou tedy festivalem nejspíše považovány za důležité „akty“ – Conchita Wurst a Aneta Langerová mohou působit jako úspěšné pozitivní „vzory“. Dále je uvedeno, že Prague Pride na svém profilu podpořila světoznámá popová zpěvačka Madonna a její status je přetisknutý v tiskové zprávě.

Zdroj: Výroční tisková zpráva Prague Pride 2015

Madonna ve svém statusu říká: „Šťastný Pride týden, Praho! Pokračujte v boji za správnou věc. Buďte svobodní, hrdí a, především, sami sebou!“. Tímto výrokem vyjadřuje podporu všem účastníkům a účastnicím festivalu. Uvedený status sám o sobě může motivovat lidi, kteří s tímto statutem přijdou do kontaktu, ke coming outu, v důsledku toho, že by pro ně mohla hrát „podpora“ její osoby rozhodující roli. Tento status je veřejnou podporou osobou, která má VIP status a je vnímána jako ikona „gay“ pop-kultury. Výraz „pokračujte v boji za správnou věc“ připomíná prezentaci spíše „vnějšího“ coming outu a také snahu vzbudit motivaci např. k „boji za práva LGBTQ+ komunity“.

Tiskové zprávy k programu pro ročníky 2015 a 2016 zmiňují úspěšné fungování talk show *Pride Voices*. Vždy je v nich uvedeno, jaké osobnosti se v daném ročníku do této talk show zapojili. V tiskové zprávě pro rok 2015 stojí, že se o svůj „LGBT příběh tentokrát podělí bývalá islandská premiérka Jóhanna Sigurðardóttir a její manželka, spisovatelka, Jónína Leósdóttir nebo nizozemský plavec Johan Kenkhuis...“ (Tisková zpráva k programu 2015). Zpráva pro ročník 2016 zmiňuje, že „Zvláštním hostem večera bude aktivista a první veřejně vyoutovaná gay osobnost arabského světa, Omar Sharif Jr a také proběhne přednáška prvního veřejně vyoutovaného trans kněze Shannona Kearse o Queer Theology...“ (Tisková zpráva k programu 2016).

Prague Pride se snaží prezentovat úspěšně „vyoutované“ osobnosti z pestré škály oborů a zemí. Mezi osobnostmi jsou zástupci a zástupkyně z Nizozemska a Islandu, což jsou státy, které jsou považovány za všeobecně tolerantnější k LGBTQ+ komunitě než je Česká republika. Také zde najdeme osobnost „arabského světa“, který je extrémně homofobní oblastí světa. Účastníci a účastnice *Pride Voices* tak mají možnost porovnávat situaci v České Republice se situací ve světě, což by mělo vést ke snaze více se zapojovat do dění v komunitě a snažit se celkově zlepšit stav LGBTQIA+ osob ve společnosti.

Již zmíněná Martina Navrátilová natočila krátkou videopozvánku pro ročník Prague Pride 2013 ve které vyjadřuje festivalu PP svou podporu. Navrátilová ve spotu říká: „Please support Prague Pride. *We need you!* Prosim podporujte Prague Pride, je to důležitý! Moc vám děkuju a všechno nejlepší.“ (Martina Navrátilová – Prague Pride 2013; zvýraznění PB)

Navrátilová nejdříve hovoří anglicky a poté česky. Výraz „we need you“ tedy „potřebujeme vás“ lze interpretovat jako snahu vzbudit a aktivizovat nejen LGBTQIA+ komunitu k podpoře festivalu jako takového. Navrátilová stručně uvede, že je tato podpora „důležitá“ a vyjádří svůj vděk. Důležitá je však samotná popularita a úspěch Navrátilové jako světové tenisové jedničky. V tomto videu stojí u zdi, na které visí obraz s tenisovou raketou a míčkem. Ve videu jsou okolo ní vystaveny trofeje demonstrující její sportovní úspěchy. Obraz s raketou a míčkem či trofeje ve spotu zdůrazňují a připomínají mimořádné a světové úspěchy MN. Symbolicky tak podtrhují význam vyjádření „podpory“ od osoby, které je světově známá a úspěšná, ale hlavně *vyoutovaná*. Jan Seidl poznamenává, že veřejné coming outy mediálně slavných osob, které nijak jinak nebyly spojované s gay a lesbickým aktivismem – například ředitel tiskového oboru prezidentské kanceláře Martin Krafl, zpěvák Pavel Vítek nebo senátor Václav Fischer – jsou stále častějším „jevem“ až od roku 1999 (2012, s. 394). To svědčí o změně smýšlení a situace ve společnosti, jde v podstatě o strategii „shora“, kdy dochází k „vyoutování“ u osob, které jsou veřejně známé. Tím se zvětšuje počet coming outů u veřejnosti, což zvyšuje celkové množství vzdělanosti a přijetí ze strany „většinové“ společnosti.

Dále se zaměřuji na spoty osobností, které se nehlásí ke LGBTQIA+ komunitě, nicméně vyzývají ke coming outu a zabývám se spotem zpěvačky Anety Langerové, která se otevřeně hlásí ke své lesbické orientaci.

Známa česká zpěvačka, moderátorka a herečka Gábina Partyšová ve svém spotu říká: „Přijďte všichni na Prague Pride 2013, vezměte všechny, který znáte a udělejte svůj coming out, nemáte se za co stydět, zkrátka pojd'te s barvou ven“ (Gábina Partyšová - Prague Pride 2013). Zpěvačka Aneta Langerová ve spotu pro tento ročník uvedla: „Nebojte se dát najevo svou toleranci, vůči lidem, kteří nejsou zase tak jiní, jak si myslíte.“ (Aneta Langerová - Prague Pride 2013), a slovenský hudební producent Jaro Slávik, známý jako porotce ze show Česko Slovensko má talent, v něm říká, že ne všichni si dovolí být ve veřejném životě „tím“, kým jsou ve svém nitru, a konstatuje, že „je to škoda“ (Jaro Slávik - Prague Pride 2013).

Ve spotu Gábiny Partyšové a Jaro Slávika je coming out prezentován způsobem, který byl již uveden v mnohých již zmíněných spotech. Partyšová používá heslo „pojd'te s barvou ven“, které je symbolem ročníku 2013 a jeho hlavní myšlenku ve spotu popisuje frází „udělejte svůj coming out“, který je zde chápán jako „veřejné přiznání“. Jaro Slávik hovoří o „sexuální identitě“ jako o „nitru člověka“ a dává najevo prospěšnost a podporu coming outu. Chápe ji tedy pravděpodobně jako „pevně“ danou.

Oba dva jsou součástí „většinové heterosexuální“ společnosti a žijí v manželstvích s partnery „opačných pohlaví“. Patří mezi české osobnosti, které se na televizních obrazovkách objevují poměrně často a informace o jejich partnerských životech jsou mnoha lidem běžně známé. Tím, že jsou ve spotech pro festival Prague Pride a vyjadřují mu podporu a vyzývají ke coming outu, mohou snadněji zaujmout i „heterosexuální“ diváky a divačky. Díky této strategii se zvyšuje zájem či informovanost „většinové“ společnosti a dochází k odbourávání *strachu z neznámé* jinakosti, kterou pro někoho „nevětšinová“ sexuální orientace představuje. Jejich prezentace ve spotech může dodat odvahu členům LGBTQIA+ k navštívení festivalu Prague Pride i „vyjít s barvou ven“.

Aneta Langerová je úspěšná zpěvačka a lidmi oblíbená vítězka první řady *Česko hledá superstar*, která si svou popularitu u fanoušků udržela až dodnes. Je vyoutovanou členkou LGBTQIA+ komunity a o svých osobních vztazích hovořila v několika rozhovorech. Často vystupuje na koncertech v rámci festivalu Prague Pride. Její spot, ve kterém hovoří o „toleranci, vůči lidem, kteří nejsou zase tak jiní“, se primárně neobrací na LGBTQIA+ komunitu, ale naopak přímo k „většinové“ společnosti, kterou se tak snaží poučit a zve na festival. Aneta Langerová jako otevřeně lesbická celebrita, která má stále úspěch, působí jako představitelka „pozitivního vzoru“, která prošla coming outem, je „spokojená“, a neztratila ani veřejnou podporu a svůj status. Z výroku, který uvedla, je patrné, že se snaží upozornit na „stejnost“ lidí obecně. Bez ohledu na jejich sexuální „identitu“. Protože z výroku „nejsou zase tak jiní“ je znatelné jakési „popření jinakosti“ LGBTQIA+ lidí a ve výroku „jak si myslíte“ Langerová předpokládá odmítání lidí vůči LGBTQIA+ komunitě a její „jinakosti“.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se snažil pochopit, jakým způsobem chápe festival problematiku coming outu a jak jej prezentuje. V teoretické části se zabývám složitostí „stejnopohlavních identit“ a vlivem normativu na formování těchto identit. Upozorňuji na to, že existence coming outu, jakožto procesu přijetí a vyzrazení okolí „své identity“ může být postavena na tom, jakou škálu sexuálních či genderových „identit“ mu/jí společnost právě umožňuje „přijmout“ a toto pojetí se stále vyvíjí. Coming out je festivalem Prague Pride prezentován spíše jako veřejné přiznání. Měl by se stát *normou*, která by měla být pro každého jedince automatickým životním krokem, což by mělo vést ke zlepšení jeho/jejího života. Rozdíly mezi životy „před“ a „po“ coming outu jsou často prezentovány samotnými pořadateli, ale i jinými méně či více mediálně známými lidmi. Identita založená na stejnopohlavní sexualitě je velmi proměnlivá a rozmanitá a její chápání se stále vyvíjí (Rupp, 2001, s. 197). Existence coming outu stojí tedy na existenci „identit“, které jsou prezentovány v „opozici“ vůči identitám jiným a často je také prezentována potřeba *přijetí* ze strany druhých lidí. K tomuto „uznání“ v rodině dochází různými způsoby – např. ve spotech zmíněným „uděláním si z *toho* srandy“ a „společným navštívením klubu“ nebo díky stereotypnímu zobrazování žen, v případě, kdy se dcery „udobří“ s otcem na základě faktu, že jim dá časopis *Playboy*.

Proces coming outu je chápán jako „zlomový“ moment v životě jedince a pořadateli je předpokládána jeho komplikovanost vycházející například z rozdílů v jedincově rodinném a sociálním zázemí. Z video-spotů zveřejněných na kanálu Prague Pride se zdá, že se festival v prvních letech své existence věnoval především coming outům pro „L a G identity“ a až v posledních letech 2015 a 2016 i transgenderovým identitám. Lesbická a gay identita se v minulosti konstruovala analogicky k etnické skupině, jako samostatná skupina, nikoliv jako radikální možnost otevřená všem. Tímto procesem byli oslabeni lidé, kteří chtěli dosáhnout jisté pozice mezi lesbickou a gay základnou, nebo ti, kteří požadovali radikální zrušení sexuálních a genderových kategorií (Jagose, 2004, s. 356). V rámci festivalového *prezentování* coming outů chybí zobrazování intersexuální, asexuálních, nebinárních a dalších osob. Život člověka před *vykonáním* coming outu je připodobňován k šedi či neviditelnosti a život po *vykonání* coming outu k barevnosti.

Často se hovoří o důležitosti tzv. „pozitivních vzorů“, které jsou v rámci festivalu prezentovány. Pořadatelé a pořadatelky či mentoři a mentorky poradny sbarvouven.cz, která je vytvořena pořadatelí Prague Pride, se snaží získat pozornost diváků a divaček různými způsoby – prezentováním osobních příběhů lidí, kteří coming outem *prošli*, „doporučením“ od lidí, kteří nejsou součástí „menšinové“ LGBTQIA+ společnosti či představováním LGBTQIA+ lidí různých profesí z celého světa i domácího prostředí. Coming out je prezentován jako určitá „služba“ pro komunitu, což je postaveno na argumentu „vzrůstající šikany a diskriminačního chování“ směrem k LGBTQIA+ osobám. Komunita je prostorem pro sdílení zkušeností a formování identit, ale také místem regulativních procesů, kterými své členy a členky zavazuje. Aktivismus představuje aktivní zapojení se do formování komunity (Jójárt, 2007, s. 177). V rámci festivalové propagace je kladen důraz na spolupráci v rámci LGBTQIA+komunity a snaha mobilizovat její členy a členky. Objevuje se také strategie zapojit do dění „většinovou“ společnost a zvýšit tak informovanost o událostech a celkovém dění LGBTQIA+ komunity. To by mělo vést k vytvoření uvolněnější a tolerantnější společnosti jako celku.

Zdroje

Atkinson, P., Coffey, A. 1996. *Making Sense of Qualitative Data*. London: Sage.

Baršová, Andrea. 2004. „Partnerské soužití gayů a lesbiček: kde jsme a kam směřujeme“. In Lenka Formánková, Kristýna Rytířová (eds.). *abc feminizmu*. Brno: NESEHNUTÍ, s. 65-79.

Daučíková, Anna., Adámková, Eva. 2004. „Iniciativa Inakosť – lesbický a gejský aktivizmus na Slovensku“. In Hanna Hacker (ed.). *Lesby-by-by. Aspekty politiky identit*. Bratislava: Aspekt, s. 31-39.

Disman, M. 2009. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Nakladatelství Karolinum.

Dokulilová, Klára. *Homosexualita v diskurzu sexuologie, psychologie a sociologie*. Brno, 2003. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita FSS.

Feray, Jean-Claude. Herzer, Manfred. *Homosexual Studies and Politics in the 19th Century: Karl Maria Kertbeny*, Journal of Homosexuality, roč. 19, č. 1, 1990

Foucault, Michel. 1999. *Dějiny sexuality. I. Vůle k vědění*. Přeložil Čestmír Pelikán. Praha: Herrmann & synové.

Hall, Timothy M. 2013. „České homosexuální identity v globální a místní perspektivě“. In Martin Nodl (ed.). „Miluji tvory svého pohlaví“. *Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, s. 527-555.

Harding, Sandra. 2004. „Myslenie z perspektívy života lesieb“. In Hanna Hacker (ed.). *Lesby-by-by. Aspekty politiky identit*. Bratislava: Aspekt, s. 317-337.

Hark, Sabine. 2004. „Preteplenie práva“. In Hanna Hacker (ed.). *Lesby-by-by. Aspekty politiky identit*. Bratislava: Aspekt, s. 337-353.

Himl, Pavel. 2013. „Proti přirozenosti. Stejnopohlavní vztahy v předmoderních dějinách českých zemí“. In Martin Nodl (ed.). *„Miluji tvory svého pohlaví“*. *Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, s. 23-77.

Jagose, Annamarie. 2004. „Limits identity“. In Hanna Hacker (ed.). *Lesby-by-by. Aspekty politiky identit*. Bratislava: Aspekt, s. 353-366.

Jahodová, Dita. 2011. *Konceptualizace transexuality v českém medicínském diskurzu a dokumentárním filmu po roce 1989*. dějiny – teorie – kritika. Praha: ERMAT, s. 289-308.

Jójárt, Paula. 2007. „Lesba, teplá, butch aj lesbička... Postkomunistické identity lesbických aktivistek na Slovensku“. In Jana Cviková, Jana Juráňová, Ľubica Kobová (eds.). *Histórie žien. Aspekty písania a čítania*. Bratislava: Aspekt, s. 175-190.

Jójárt, Paula., Šípošová, Marianna. 2004. „Správa o diskriminácii lesbických žien, gejš, bisexuálok a bisexuálov na Slovensku“. In Hanna Hacker (ed.). *Lesby-by-by. Aspekty politiky identit*. Bratislava: Aspekt, s. 39-56.

Kolářová, Kateřina. 2007. „Já a moje láska. Nad deníky Michaela Fielda Works and Days“. In Libuše Heczková a kol. (ed.). *Vztahy, jazyky, těla. Texty z 1. konference českých a slovenských feministických studií*. Praha: ERMAT, s. 405-420.

Kolářová, Kateřina. 2011. *Historie jednoho šťastného manželství. Rehabilitovaná jinakost, normativní identity Havelocka Ellise a jejich konstitutivní „druhé“*. dějiny – teorie – kritika. Praha: ERMAT, s. 261-288.

Nedbálková, K. 2009. *Řád veřejných toalet: Píšu pro sociologii, ne pro svoji zábavu*. Biograf 49, str. 2-21.

Rupp, Leila J. 2001. *Vytoužená minulost. Dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost*. Přeložila Věra Sokolová. Praha: One Woman Press.

Seidl, Jan a kolektiv. 2012. *Od žaláře k oltáři. Emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host.

Sloboda, Zdeněk. 2013. „Gay a lesbická média po roce 1989“. In Martin Nodl (ed.). „*Miluji tvory svého pohlaví*“. *Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, s. 479-527.

Smetáčková, Irena., Braun, Richard. 2009. *Homofobie v žákovských kolektivech*. Praha: Úřad vlády České republiky.

Sokolová, Věra. 2015. „Duhový život pod rudou hvězdou: Státní přístup k homosexualitě a neheterosexuální životy v normalizačním Československu“. In Hana Havelková, Libora Oates-Indruchová (eds.). *Vyvláštěný hlas: Proměny genderové kultury české společnosti 1948-1989*. Praha: SLON, s. 243-284.

Wallace-Lorencová, Viera. 2004. „Reprezentácia sexuálnej odlišnosti v periodikách Aspekt, L-listy, Séparé, Atribút a Q archív“. In Hanna Hacker (ed.). *Lesby-by-by. Aspekty politiky identity*. Bratislava: Aspekt, s. 56-74.

Wintr, Jan. 2013. „Homosexualita jako téma v české právní vědě 1989-2009“. In Martin Nodl (ed.). „*Miluji tvory svého pohlaví*“. *Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, s. 453-479.

Zdroje analyzovaných materiálů:

Honza Trnka - Coming out story pro Prague Pride 2013. In: Youtube [online]. 13. 8. 2013 [cit. 2017-09-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=R7-67TRG2U8>

Coming out - Tezy a Bara. In: Youtube [online]. 10. 7. 2013 [cit. 2017-03-02]. Dostupný z: https://www.youtube.com/watch?v=WR_0K0IdCZc

Janis Sidovský a Pavel Vitek - Prague Pride 2013. In: Youtube [online]. 2. 8. 2013 [cit. 2017-11-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=5VUq0JK3bBE>

Snídejte šampaňské s Czeslawem Walkem. In: Youtube [online]. 7. 3. 2014 [cit. 2017-11-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=Rukn4BPCUbc>

Coming out - Martina. In: Youtube [online]. 10. 7. 2013 [cit. 2017-09-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=rTwWGoYRrqw&t>

Patrik Havelka - Coming out pro Prague Pride 2013. In: Youtube [online]. 13. 8. 2013 [cit. 2017-09-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=aRI3qlkfnu0&t>

Prague Pride poradna - mentorka Xenie. In: Youtube [online]. 6. 12. 2015 [cit. 2017-16-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=x-ckfRavz5c&t>

Prague Pride poradna: mentorka Svatava. In: Youtube [online]. 14. 5. 2015 [cit. 2017-16-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=aO-b7YFrQgc&t>

Prague Pride poradna: mentorka Tereza. In: Youtube [online]. 22. 3. 2016 [cit. 2017-23-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=XvZMtX6khXY&t>

Pride Voices - Jana Kociánová - Prague Pride 2014. In: Youtube [online]. 25. 8. 2014 [cit. 2017-11-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=dVYOedLWkeY&t>

Pride Voices - Maika Elan - Prague Pride 2014. In: Youtube [online]. 25. 8. 2014 [cit. 2017-11-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=E-7nFciPAiY&t>

Pride Voices - Charlie Rounds - Prague Pride 2014. In: Youtube [online]. 25. 8. 2014 [cit. 2017-11-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=ijlKcTLUqjw&t>

Martina Navrátilová - Prague Pride 2013. In: Youtube [online]. 1. 7. 2013 [cit. 2017-09-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=R-cuKvdBC1g>

Gábina Partyšová - Prague Pride 2013. In: Youtube [online]. 19. 7. 2013 [cit. 2017-19-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=4dPq6ncoSmk>

Jaro Slávik - Prague Pride 2013. In: Youtube [online]. 16. 6. 2013 [cit. 2017-19-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=Rz3MrIZkUcE>

Aneta Langerová - Prague Pride 2013. In: Youtube [online]. 6. 8. 2013 [cit. 2017-19-02]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=OQFKIZFogCM>

Prague Pride v roce 2011 – výroční zpráva (ke stažení: praguepride.com)

VÝROČNÍ ZPRÁVA PRAGUE PRIDE 2012 (ke stažení: *praguepride.com*)

Výroční zpráva 2013 Prague Pride (ke stažení: *praguepride.com*)

Výroční zpráva prague pride 2014 (ke stažení: *praguepride.com*)

Prague Pride 2015 Závěrečná zpráva (ke stažení: *praguepride.com*)

Tisková zpráva k programu, Prague Pride 2016 přivítá teplého vnuka Omara Sharifa i prvního vyoutovaného transgender kněze Shannona Kearse (ke stažení: *praguepride.com*)

Tisková zpráva návštěvnosti Prague Pride 2016 (ke stažení: *praguepride.com*)

Sloboda, Zdeněk. *PRIDE: Propagace homosexualismu, projev hrdosti na utlačovanou identitu, nebo velká párty?* [online]. GENDER, ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI, VÝZKUM, 2013. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: http://www.genderonline.cz/uploads/020793204beea1600f6ecc68e4aaa7b7409c440_rozhovor-pride-walek-schlesinger.pdf